

สอนลูก
ให้ได้ดี
และมี
ความสุข

บทนำ

ทำความเข้าใจจักหนังสือเล่มนี้กันก่อน

กับคิม มูกี

7 แนวทาง 55 ข้อ

เสริมสร้างภาวะผู้นำ

ความแตกต่างระหว่างคนที่มีความสมบูรณ์ของชีวิตอย่างแท้จริงกับคนที่มีคะแนนมาตรฐานสูงมีที่มาจากอะไรกันแน่

เท่าที่ผมเคยสัมผัสคนระดับแถวหน้าในประเทศต่างๆ ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศ แล้วเข้าทำงานในองค์กรที่คัดเลือกบุคลากรด้วยมาตรฐานระดับสูง

สิ่งที่น่าสนใจคือ เมื่อแบ่งกลุ่มคนที่มีประวัติการศึกษาและไอคิวระดับเดียวกันนี้ จะได้เป็นคนที่เป็นผู้นำ เป็นตัวของตัวเอง กล้าตัดสินใจ รู้จักตนเอง และตระหนักถึงความต้องการของตนเอง จนได้รับความเชื่อถือศรัทธาจากผู้อื่น เรียกว่าเป็นผู้นำชั้นเลิศ กับคนที่เป็นผู้ตามซึ่งเป็นพนักงานธรรมดาเรื่อยไป หน้าที่การงานไม่มีความเปลี่ยนแปลง

ความแตกต่างของกลุ่มคนระดับแถวหน้าทางธุรกิจ ระหว่างคนที่เรียนเก่งมีความเป็นผู้นำกับคนที่เรียนเก่งแต่เป็นผู้ตาม มีที่มาจากอะไรกัน

หากว่าระดับความฉลาดทางสติปัญญา (ไอคิว) คุณภาพของโรงเรียนที่จบมา และการฝึกอบรมเบื้องต้นของบริษัทไม่ได้แตกต่างกันมาก ผมคิดว่าความแตกต่างของคนสองกลุ่มนี้อาจมาจากสภาพแวดล้อมทางการศึกษาตั้งแต่เยาว์วัยและการเลี้ยงดูสั่งสอนของแต่ละครอบครัว

สอนลูกให้ได้ดีและมีความสุข

การจัดการแบบสอบถาม : ทำความรู้จักพ่อแม่ของเด็กที่มีความเป็นเลิศ

- แก่นแท้ในการสอนเรื่องภาวะผู้นำ ที่ลูกจะรู้สึกขอบคุณพ่อแม่เมื่อเขาเติบโตใหญ่ในอนาคต

ผมทำแบบสำรวจและสอบถามอย่างจริงจังจากบรรดาคนหนุ่มสาวระดับแถวหน้าผู้มากความสามารถของประเทศญี่ปุ่นเกี่ยวกับประสบการณ์การเลี้ยงดูในวัยเด็ก นับเป็นโอกาสดีที่จะได้ค้นหา “แก่นแท้ของการเลี้ยงดูปลูกฝังวินัยให้เด็ก ที่แบ่งแยกกลุ่มคนระดับแถวหน้า ระหว่างคนที่เรียนเก่งมีความเป็นผู้นำกับคนที่เรียนเก่งแต่เป็นผู้ตาม”

นอกจากนี้ การเขียนคอลัมน์อย่างต่อเนื่อง ว่าด้วยทัศนคติของกลุ่มคนฉลาดระดับโลกลงในเว็บไซต์โทโยเคไอออนไลน์ และหนังสือวิธีทำงานของสุดยอดคนเก่งทั่วโลกที่รวบรวมไว้ในเล่มเดียว สำนักพิมพ์โทโยเคไอ เปิดโอกาสให้ผมทราบบ้างคำแนะนำเพื่อต่อยอดไปยังเส้นทางอาชีพหลากหลายที่มุ่งหวังในบริษัทระดับโลก

คนที่ประสบความสำเร็จเหล่านั้นไม่เพียงจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยชั้นนำ แต่พวกเขาล้วนแสดงลักษณะภาวะผู้นำที่พบได้ยาก หลายคนก่อร่างสร้างธุรกิจมาตั้งแต่สมัยเรียน หลายคนเข้าร่วมองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรเพื่อช่วยเหลือและพัฒนาประเทศ ด้อยพัฒนา หลายคนได้รับสิทธิบัตรจากสถาบันวิจัยในมหาวิทยาลัย ยิ่งได้ฟังก็ยิ่งรู้สึกว่าคุณเขาช่างเก่งกาจ จนผมเกิดความปรารถนาแรงกล้าว่า “อยากจะขอคำแนะนำจากคนแบบนี้”

ผม “อยาการู้จักผู้ปกครองของคนที่มีความเป็นเลิศถึงเพียงนี้!” จึงได้ขอให้พวกเขาช่วยตอบแบบสอบถามทันที เพื่อสำรวจว่า ตั้งแต่วัยเด็กได้เติบโตมาด้วยแนวทางการเลี้ยงดูและสั่งสอนอย่างไร

แบบสอบถามซึ่งเป็นที่มาของหนังสือเล่มนี้ ได้มาจากการให้ข้อมูลโดยนักศึกษากว่า 200 คนจากมหาวิทยาลัยโตเกียว มหาวิทยาลัยเกียวโต มหาวิทยาลัยวาเซดะ และมหาวิทยาลัยเคโอเป็นหลัก อีกทั้งผมให้อดีตนักศึกษาที่มีภาวะผู้นำโดดเด่น ตั้งแต่สมัยเรียน จนได้เข้าทำงานในองค์กรระดับโลก ได้พิจารณาการเลี้ยงดูและปลูกฝังวินัยในวัยเด็กว่า มีสิ่งใดที่รู้สึกชอบคุณและสิ่งใดที่คิดว่าควรแก้ไข โดยให้เขียนบรรยายได้อิสระเต็มที่

คำตอบจำนวนมากล้วนแฝงนัยที่เป็นประโยชน์ต่อการเลี้ยงดูลูกอย่างมาก ยิ่งอ่านก็ยิ่งพบข้อคิดมากมาย ที่น่าประหลาดใจคือ ข้อคิดหลายต่อหลายข้อเรียกว่าเป็นแก่นแท้ในการปลูกฝังทั้งสร้างและเสริมภาวะผู้นำที่สอดคล้องกับผู้คนทั่วไปในสังคมได้อีกด้วย

ดังที่ได้กล่าวมานี้ ผมจึงนำจุดร่วมเกี่ยวกับการเลี้ยงดูปลูกฝังวินัยในวัยเด็กแบบที่ก่อให้เกิดภาวะผู้นำในวัยทำงาน มาเรียบเรียงเป็นหนังสือเล่มนี้

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ : มุมมองของลูก × มุมมองของพ่อแม่ × มุมมองของผู้บริหารธุรกิจ

จุดเด่นประการแรกคือ วิธีเลี้ยงดูลูกให้เขารู้สึกชอบคุณ เมื่อเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ โดยอาศัยมุมมองของเด็กเอง

หนังสือเล่มนี้เรียบเรียงจากข้อมูลการสำรวจแบบสอบถามจำนวนมากเกี่ยวกับ “วิธีการเลี้ยงดูปลูกฝังวินัยในวัยเด็กของนักศึกษาแถวหน้าที่มีความเป็นเลิศ” กรณีตัวอย่างของนักศึกษามหาวิทยาลัยที่แนะนำไว้ ล้วนเป็นนักศึกษาที่มีภาวะผู้นำ เป็นตัวของตัวเอง ซึ่งจะกลายเป็นผู้นำธุรกิจในอนาคต

ผมคัดแยกคำตอบในแบบสอบถามที่นักศึกษาตอบไว้อย่างอิสระให้เป็นระบบ แล้วเรียบเรียงได้เป็นแนวทางทั้งหมด 7 ข้อ ประเด็นย่อยอีก 55 หัวข้อ ผมให้ความสำคัญแก่แบบสอบถามของนักศึกษาจำนวนมาก และจากมหาวิทยาลัยหลายแห่ง ก็เพราะข้อแนะนำการเลี้ยงดูลูกของครอบครัวใดครอบครัวหนึ่งที่ลูกเรียนเก่ง บางครั้งจะแนะนำแนวทางที่อยู่ในกรอบเฉพาะตัว และจบลงตามแบบฉบับของตนเองเท่านั้น

นอกจากนี้ยังได้บรรจุหัวข้อต่างๆ เรียงตามลำดับความสำคัญของคำตอบจากนักศึกษามหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศญี่ปุ่น เกี่ยวกับการเลี้ยงดูปลูกฝังวินัยในวัยเด็กที่ตนเองได้สัมผัสแล้ว รู้สึกซาบซึ้ง และเรื่องที่คิดว่าควรแก้ไข หนังสือเล่มนี้อัดแน่นทั้งประเด็นหนักและเบาปะปนกันไป เป็นประโยชน์จนพลาดไม่ได้ แม้แต่หน้าเดียว ผมภูมิใจที่จะบอกว่า แค่เฉพาะข้อมูลดิบที่ได้จากแบบสอบถามนี้ก็นับเป็นแหล่งความรู้ชั้นดีในการเลี้ยงดูลูกที่หาไม่ได้ง่าย ๆ

จุดเด่นประการที่สองคือวิธีเลี้ยงดูลูกหลากหลายรูปแบบ ไร้การยึดเยียดแนวความคิดขวย ผ่านมุมมองของผู้ปกครองที่มีประสบการณ์เลี้ยงดูเด็กอย่างแท้จริง อย่างคุณพ่อบ๊อบบี้กัน ผู้เขียนร่วมซึ่งมีประสบการณ์ความเป็นแม่ยาวนานถึง 160 ปี (หากนับรวมอายุของลูกทั้งสิ้น) นอกจากนี้ยังรับฝากเลี้ยงลูกๆ หลานๆ อีก

หลายคน จึงยิ่งนับว่าเป็นผู้ที่ม่ีประสบการณ์เลี้ยงดูสั่งสอนตัวจริง ยิ่งไปกว่านั้นคุณพัมปีกันยังเป็นผู้เขียนคอลัมน์ให้คำปรึกษา การเลี้ยงดูลูก ซึ่งเป็นคอลัมน์ที่ได้รับความนิยมสูงต่อเนื่องมากกว่า 3 ปีในเว็บไซต์ไทยเคไอออนไลน์ ท่านให้คำปรึกษาเรื่องการจัดการ ภายในครอบครัวเป็นประจำทุกสัปดาห์แก่ญาติๆ เพื่อนพ้อง และ คนรู้จักมากมาย จนถึงวันนี้รวมกรณีศึกษาแล้วมีหลายร้อยกรณี ท่านจึงเป็นผู้ที่มีข้อมูล ความรู้ และความเข้าใจเด็กกับครอบครัว รูปแบบต่างๆอย่างมาก

ลูกๆ ทั้งสี่ของท่านเกิดในชนบทที่ห่างไกลของเกียวโด ลูกสาว คนโตเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยในประเทศแคนาดา ลูกสาวคนรอง เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA: Certified Public Accountant) ในลอนดอน ลูกชายคนสุดท้องเป็นทนายความอยู่ที่นิวยอร์ก ส่วน ผม คิม มูกี ลูกชายคนโตเลือกเดินเส้นทางทำงานสายสถาบัน การการเงินต่างประเทศ แม้เติบโตมาในครอบครัวเดียวกัน ลูก แต่ละคนก็มีนิสัยแตกต่างกัน

ลูกสาวคนโตเป็นนักอ่านตัวยงตั้งแต่ยังเล็ก เป็นคนสุขุม ไม่ตื่นตูม มีความเป็นผู้ใหญ่ ลูกสาวคนรองมีความพยายามสูง มีระเบียบแบบแผนเสียจนน่ากลัว เรียกได้ว่าเป็นผู้นิยมความ สมบูรณ์แบบ และเป็นคนหัวแข็ง ส่วนลูกชายคนโตอย่างผม มักทำแต่สิ่งที่สนใจ เรียกว่าเป็นพวกรักเสรี แต่ว่ากันตามจริงแล้ว ก็เป็นพวกขี้เกียจนั่นแหละ ส่วนน้องชายคนสุดท้องเป็นนักผจญภัย มีความฝันแว่แว่ เชื่อกันตัวเอง เมื่อมองท่าทีได้กลับผม น้องชาย ก็ดูเป็นคนค่อนข้างเอาแต่ใจ

หนังสือเล่มนี้เกิดจากการเฝ้าดูและพิจารณาพฤติกรรมอัน หลากหลายของเด็ก ไม่มีการหว่านล้อมว่าการเลี้ยงดูสั่งสอนเด็ก ต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้เท่านั้นจึงจะดี แต่หนังสือเล่มนี้แนะนำ

“แนวทางการอบรมเลี้ยงดูที่เยี่ยมยอด” ซึ่งคนที่ประสบความสำเร็จหลายคนรู้สึกชอบคุณพ่อคุณแม่อย่างที่สุด แล้วให้คุณลองพิจารณาตัดสินใจเองในตอนท้ายว่า วิธีอบรมเลี้ยงดูแบบใดที่เหมาะสมกับครอบครัว ภาวะแวดล้อม นิสัยใจคอของคุณและพ่อแม่ (ซึ่งก็คือตัวคุณเอง) เป็นการพิจารณารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่นำไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งมีความหลากหลาย

ขณะที่คุณอ่านเรื่องราวความพยายามของคุณพ่อคุณแม่ที่ทำเพื่อลูก ผมหวังว่าตัวคุณเองจะได้รำลึกถึงความรักอันยิ่งใหญ่และหนักแน่นที่คุณพ่อและคุณแม่มีให้คุณด้วย

จุดเด่นประการที่สามคือ นี่ไม่ได้เป็นเพียงคู่มืออบรมเลี้ยงดูลูกทั่วไป แต่แก่นแท้ของหนังสือเล่มนี้อยู่ที่การปลูกฝังภาวะผู้นำให้เขา

หัวข้อถกเถียงในเล่มคือ การอบรมเลี้ยงดูเพื่อปลูกฝัง “ความเป็นตัวของตัวเอง” “โลกทัศน์กว้างไกล” “ความอดทน” “ความสามารถทางการสื่อสาร” “นิสัยหมั่นฝึกฝนเรียนรู้” “การมีระเบียบวินัย” และ “ความไว้วางใจ” คุณคงเห็นแล้วว่า นอกจากหนังสือเล่มนี้เป็นคู่มืออบรมเลี้ยงดูเด็ก ยังเกี่ยวโยงไปถึงการเสริมสร้างภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการก้าวไปสู่ความสำเร็จทั้งในเส้นทางธุรกิจและในทุกเส้นทางอื่นๆ

นอกจากนี้ หัวเรื่องของแต่ละบทยังมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างทฤษฎีการสอนเรื่องภาวะผู้นำ คำตอบจากแบบสอบถาม และแนวคิดการอบรมเลี้ยงดู ที่ผู้ประสบความสำเร็จด้านธุรกิจได้รับมาจากครอบครัวในวัยเด็ก

อีกทั้งผมสัมผัสภาชนะเหล่าผู้ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะ

ผู้ประกอบการทางธุรกิจ บุคลากรของบริษัทที่ปรึกษาระดับโลก บุคลากรในองค์กรทางการเงิน และนักธุรกิจบริษัทข้ามชาติ เพื่อให้ได้ข้อมูลการสร้างความเป็นผู้นำ ผ่านประเด็นที่น่าสนใจได้ชัดเจนเพิ่มขึ้น เช่น “ในวัยเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างไร สิ่งใดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของตนเอง” และ “ปัจจุบันมีวิธีอบรมเลี้ยงดูลูกอย่างไร”

หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมหลากหลายทัศนะของเด็กเกี่ยวกับการเลี้ยงดูภายในครอบครัวจากนักศึกษาระดับแถมหน้ากว่า 200 คน มุมมองของคุณพัมปี้กัน ผู้ปกครองซึ่งมีประสบการณ์การเลี้ยงดูลูกสี่คนรวมกันแล้วนานถึง 160 ปี และมุมมองของผมเอง-คิม มูกี ผู้นำทางธุรกิจระดับโลก ผู้มากประสบการณ์ในสายอาชีพต่างๆ เรียกได้ว่าเป็นตำราสอนความเป็นผู้นำ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติที่จะได้ผลอย่างแท้จริง

ตำราเล่มนี้สำหรับผู้ปกครอง อ่านเข้าใจง่าย เรียนรู้ง่าย และจดจำง่าย

ผมวางโครงสร้างให้หนังสือเล่มนี้อ่านเข้าใจง่าย เรียนรู้ง่าย และจดจำง่าย นอกจากสรุปเนื้อหาสาระโดยรวมไว้ที่หัวเรื่องแล้วยังมีส่วนเกริ่นนำของแต่ละบทที่บอกเล่าเรื่องราวคร่าวๆ และมีหัวข้อย่อยที่สรุปประเด็นสำคัญไว้ด้วย

เนื้อหาในส่วนของคุณพัมปี้กันเน้นย้ำข้อความสำคัญ โดยจัดเรียงไว้บรรทัดแรกๆ ประเด็นถกเถียงที่สำคัญมีขีดเส้นใต้ไว้ นอกจากนี้ แต่ละหัวข้อยังมีคำตอบจากแบบสอบถามหลายตัวอย่างที่สนับสนุนหัวข้อเหล่านั้น และมีการหยิบยกประสบการณ์ส่วนตัวมากมายที่อธิบายและวิเคราะห์ให้คุณพัมปี้กัน เพื่อให้

ผู้อ่านเห็นภาพได้ชัดเจนว่า “แล้วเราควรทำอย่างไร”

ท้ายบท มีการนำเสนอคำถามในหัวข้อ คำถามชวนคิด ซึ่งมาจากประเด็นสำคัญของแต่ละบท พ่อแม่ผู้ปกครองจะได้ทบทวนพฤติกรรมของตัวเอง ทั้งการกระทำที่ผ่านมาและการกระทำในปัจจุบัน ควบคู่ไปกับเนื้อหาที่เรียนรู้มาในบทนั้นๆ ช่วยให้เด็กถึงประเด็นที่น่าสนใจและตัวอย่างที่เป็นประโยชน์ได้ง่าย

อย่างไรก็ตาม นี่ไม่ใช่หนังสือที่อ่านครั้งเดียวจบ เนื่องจากแนวคิดของหนังสือเล่มนี้คือตำราการเรียนรู้สำหรับพ่อแม่ผู้ปกครองที่เมื่อหยิบมาอ่านครั้งใดก็จะได้รับคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ทั้งสิ้นนำไปประยุกต์ใช้และทำตามได้เสมอ

จุดมุ่งหมายของหนังสือเล่มนี้ : ได้เข้าทำงานในบริษัทที่ดี ได้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยที่ดี แล้วเป็นอย่างไรต่อไปเล่า...

หนังสือเล่มนี้ไม่ได้มีเพื่อเลี้ยงลูกให้ฉลาด หรือเพียงเพื่อให้เด็กเรียนเก่ง แล้วสอบเข้ามหาวิทยาลัยชั้นนำ สมัครเข้าทำงานในบริษัทดีๆ ได้เงินเดือนสูงๆ แต่หนังสือเล่มนี้มีจุดมุ่งหมายที่ไกลกว่านั้น นั่นคือ เพื่อให้ผู้ปกครองได้เรียนรู้วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ดีที่สุด โดยปลูกฝังและสร้างเสริมให้เด็กมีความเป็นผู้นำ มีความเป็นตัวของตัวเอง เพื่อให้เด็กตระหนักถึงศักยภาพสูงสุดของตนเองในสังคม

คุณพ่อคุณแม่หลายท่านอาจมีความปรารถนา ร่วมกันประการหนึ่ง คือ “ลูกจะฉลาดหรือไม่ จะได้เข้ามหาวิทยาลัยชื่อดังหรือไม่ นั่นไม่สำคัญเท่ากับลูกได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุข”

ในโลกนี้มีหนังสือมากมายที่บอกวิธีเลี้ยงลูกให้ฉลาด บอกวิธีผลักดันให้ลูกเข้ามหาวิทยาลัยมีชื่อเสียงอย่างมหาวิทยาลัยโตเกียวหรือมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดได้ แต่ผมกล้ายืนยันว่า ไม่มีหนังสือเล่มใดที่มีมุมมองจากการสำรวจอย่างหลากหลายและกว้างขวาง เพื่อให้ได้วิธีอบรมเลี้ยงดูที่นำทางให้เด็กดำเนินชีวิตและโลดแล่นในสายอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างมีความสุขไปตลอดชีวิต

นอกจากนี้ผมยินดีและดีใจมากที่ได้ใช้เวลาหลายปีร่วมกับคุณพัมปีกัน แม่ของผม ตั้งใจเขียนหนังสืออบรมเลี้ยงดูให้เด็กก้าวไปสู่ชีวิตที่มีความสุขในแบบของเขาเอง

หนังสือเล่มนี้เขียนขึ้นสำหรับใครก็ตามที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็ก ปู่ย่าตายาย ลุงป้าน้าอา และพ่อแม่ที่ต้องการวิธีการเลี้ยงดูเด็ก เพื่อเลี้ยงดูให้เขาเติบโต แล้วสามารถค้นเจอชีวิตในแบบของเขาเอง และมีความสุขไปตลอดชีวิต เป็นคนมีคุณภาพสามารถให้คำแนะนำแก่ผู้ที่ต้องการพัฒนาความเป็นผู้นำในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจหรือกีฬา โดยเฉพาะคนที่ต้องการค้นหาเส้นทางไปสู่อาชีพที่เหมาะสมสำหรับตัวเองเพื่อความสุขในการทำงานด้วย

ถ้าอย่างนั้นเรามาร่วมเดินทางเพื่อค้นหาคำตอบที่เป็นรูปธรรมในการเสริมสร้างความเป็นผู้นำให้ลูกหรือตัวคุณเองไปด้วยกันครับ

การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่แบบไหนที่ลูกปลื้ม

คราวนี้ดิฉันเขียนหนังสือที่มีเนื้อหาหนักหน่วงและจริงจังสักหน่อย ฝากติดตามกันด้วยนะคะ

นึกย้อนถึงช่วงที่ยังเลี้ยงดูลูกสี่คน ดิฉันเลี้ยงลูกคนแรกจากการลองผิดลองถูกล้วนๆ ตั้งแต่ลูกเกิดจนเติบโตดูแลตัวเองได้พยายามค้นหาทุกวิถีทาง ทำผิดมาก็มาก ทำพลาดมากก็ไม่น้อย

ตั้งแต่ลูกคนที่สองเป็นต้นมา ประสบการณ์และการฝึกปรีอช่วยให้ดิฉันรู้จักคัดสรรข้อมูล แล้วการเลี้ยงลูกก็กลับกลายเป็นเรื่องง่ายขึ้นมาก รู้สึกว่าตั้งแต่คนที่สองเลี้ยงได้เป็นเรื่องธรรมดา เพราะนำประสบการณ์ที่สั่งสมมาตั้งแต่คราวเลี้ยงลูกคนแรกมาใช้ นั่นเอง

แต่คนสมัยนี้มีลูกน้อยกว่าคนสมัยก่อน ประกอบกับสังคมเราเปลี่ยนแปลงไปเป็นครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวที่สามารถให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูลูกนั้นไม่ค่อยมี แม้แต่ครอบครัวใหญ่ก็เจอความเปลี่ยนแปลงแห่งยุคสมัยในปัจจุบันไม่ต่างกัน จะให้เอาคำแนะนำจากประสบการณ์ในสมัยก่อนมาใช้ในสมัยนี้เลย เห็นจะไม่ได้เสียด้วย

หนังสือเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกที่เรียงรายอยู่ในร้านหนังสือ บางส่วนก็เขียนโดยผู้ที่มีครอบครัวสมบูรณ์แบบ บางส่วนก็เขียนโดยผู้ที่มีลูกซึ่งมีคุณสมบัติดีเลิศอยู่แล้ว ส่วนมากจึงมีเนื้อหาครึ่งๆ กลางๆ ขาดๆ เกินๆ ไม่อาจนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง

ดิฉันคิดว่า ถ้ามีหนังสือที่เป็นตำราอ้างอิงสำหรับคนทั่วไป ได้จริงก็คงดี แล้วก็ได้รับโอกาสให้เขียนหนังสือเล่มนี้พอดี สิ่งที่ดิฉันอยากเอ่ยถึงรายละเอียดมากที่สุดคือ การอธิบายให้เข้าใจง่ายว่าการเลี้ยงดูสั่งสอนเด็กมีลำดับการให้ความสำคัญแต่ละเรื่อง

อย่างไร

หนังสือเล่มนี้อาศัยข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะการอบรมสั่งสอนภายในครอบครัวจากหลายครอบครัว นอกจากแบบสอบถามจะให้ตอบอย่างอิสระเต็มที่แล้วยังมีหัวข้อที่ให้ผู้ตอบได้เล่าความประทับใจหรือสิ่งดีที่เคยได้รับจากการอบรมสั่งสอนในครอบครัวตอนเด็กด้วย

เช่น “ครอบครัวให้ตัดสินใจทุกเรื่องเองอย่างอิสระเต็มที่” “พ่อแม่ช่วยเปิดโลกทัศน์ด้านต่างๆ” “ช่วยส่งเสริมทักษะด้านการสื่อสาร” “ไม่บังคับเรื่องเรียน” และ “ให้โอกาสค้นหาสิ่งที่ตัวเองชอบและสนใจ” ที่กล่าวมานี้เป็นตัวอย่งของวิธีการเลี้ยงดูสั่งสอนที่ผู้ตอบแบบสอบถามรู้สึกชอบคุณพ่อแม่มากที่สุด ซึ่งดิฉันได้รวบรวมประเด็นที่มีความสำคัญเหล่านั้นมาเป็นหัวข้อหลักแต่ละบทในหนังสือเล่มนี้

อีกด้านหนึ่ง ดิฉันเองก็ได้นึกทบทวนวิธีการเลี้ยงดูลูกของตัวเอง แล้วก็คิดว่า แม้เลี้ยงดูมาโดยพ่อแม่คนเดียวกันและสิ่งแวดล้อมเดียวกัน แต่ลูกๆ ทั้งสี่ต่างมีความเป็นตัวของตัวเองที่แตกต่างกันชัดเจน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วไม่สามารถอธิบายด้วยทฤษฎีเชิงรูปธรรมเพียงข้อใดข้อหนึ่งได้

จุดเด่นอีกอย่างคือ หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสืออ้างอิงวิธีการเลี้ยงดูสั่งสอนที่มีความหลากหลายตามลักษณะเฉพาะของเด็กไม่ยึดยึดทฤษฎีในการเลี้ยง บางครั้งแนะนำแนวทางการศึกษาที่สวนทางหรือขัดแย้งกับทฤษฎีการเลี้ยงดูแบบเป็นรูปธรรมที่หยิบยกมาในแต่ละบทด้วย นอกจากนี้ ดิฉันไม่ได้เห็นด้วยหรือแนะนำให้เอาอย่างความคิดเห็นจากแบบสอบถามที่ยกมาเสียเต็มที่

ตัวดิฉันเองมีลูกที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันสิ้นเชิง จากประสบการณ์ส่วนตัวที่ไม่ใช้วิธีการเดียวกันกับลูกทุกคน ทำให้

แน่ใจว่าการเลี้ยงดูเด็กไม่มีวิธีแก้ปัญหาคือที่ตายตัวและง่ายตาย

การเลี้ยงดูแบบปล่อยอิสระเต็มที่อาจเป็นผลดีกับเด็กบางคน แต่เด็กบางคนอาจต้องการคำแนะนำสั่งสอนอย่างละเอียดลออ บางครั้งเราอาจต้องบังคับ เด็กบางคนเข้าสังคมเก่งและเป็นคน ยืดหยุ่น แต่ไม่เอาจริงเอาจัง อีกด้านหนึ่งก็มีเด็กบางคนที่ยืนยัน เอาจริงเอาจัง แต่เป็นคนหัวดีอึดมาก เด็กบางคนถูกย่นคำขาดไม่ให้ เล่นเกมก็แล้ว ถูกห้ามดูโทรทัศน์ก็แล้ว แต่ยังไม่ยอมเรียนหนังสือ ทว่าเมื่อหันมาแก้ปัญหาโดยผสมผสานการให้รางวัลเมื่อทำดีเป็นการเสริมแรง กลับมีพฤติกรรมดีขึ้น

เด็กแต่ละคนล้วนมีความแตกต่าง ไม่มีใครเหมือนใคร จุด กำเนิดแรงจูงใจก็ต่างกันด้วย ดังนั้นการยึดถือตามแนวคิดทั่วไป ที่ว่า ใช้เงินเพื่อหลอกล่อให้เรียนยังไงก็ไม่ได้ผล หรือพ่อแม่ควร เลี้ยงลูกด้วยคำชื่นชมนั้น ไม่ได้แปลว่าจะได้ผลเสมอไป

ในความเป็นจริง คำตอบจากแบบสอบถามที่นำมาเป็นข้อมูล ในหนังสือเล่มนี้ ก็มีทั้งเสียงที่สนับสนุนการเลี้ยงดูแบบปล่อย อิสระเต็มที่ และเสียงที่สนับสนุนการเลี้ยงดูแบบประคบประหงม กับแบบเข้มงวดเคร่งครัด มีทั้งความคิดเห็นที่ว่าควรให้เด็กทำหยาบ ทุกอย่าง และความคิดเห็นที่ว่าควรสนับสนุนเมื่อเด็กแสดงออก ว่าจะมุ่งมั่นจริงจังกับสิ่งนั้นเท่านั้น บางคนบอกว่าพ่อแม่ต้องให้ ความสำคัญแก่ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของเด็ก ขณะที่ บางคนบอกว่าหากพ่อแม่ให้ลูกเรียนอะไรไปแล้ว ห้ามให้เขา เลิกเรียนง่าย ๆ เด็ดขาด เป็นต้น

แนวทางการเลี้ยงดูสั่งสอนแต่ละแบบต่างก็มีข้อดีและข้อเสีย แตกต่างกัน แนวทางใดจะให้ได้ผลก็ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของ เด็กและลักษณะเฉพาะของแต่ละครอบครัวด้วย

ต่อให้เป็นรูปแบบการเลี้ยงดูที่มีตัวอย่างความสำเร็จมากมาย ก็ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นคำตอบที่ดีที่สุดในการเลี้ยงดูสำหรับ

ทุกครอบครัว ดิฉันจะยินดีมากถ้าทุกท่านอ่านหนังสือเล่มนี้ แล้วสามารถเลือกหาแนวทางการเลี้ยงดูที่เหมาะสมกับตัวตนของคุณหลานได้

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้อีกอย่างคือ มีเนื้อหาใกล้ตัว ไม่ต้องเป็นครอบครัวที่มีสิ่งแวดล้อมดีพร้อม ก็สามารถลงมือปฏิบัติและเห็นผลได้จริง ประเด็น 55 ข้อที่แนะนำไว้ จำนวนมากกว่าครึ่งทำได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย แม้เด็กไม่มีพรสวรรค์หรือความสามารถใดๆ ก็เห็นผลได้

เนื้อหาในเล่มนี้มีแนวทางที่เป็นใจความหลัก 7 ข้อ นั่นคือการมอบโอกาสให้ลูกตัดสินใจเรื่องของเขาเอง การพาไปร้านหนังสือมือสองหรือห้องสมุดเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับหนังสือต่างๆ การไม่ปล่อยให้เด็กล้มเลิกสิ่งที่เขาเริ่มต้นเองไปง่ายๆ การเสริมสร้างทักษะการสื่อสารที่ให้ความสำคัญแก่มุมมองของอีกฝ่าย ผู้ใหญ่กับเด็กคุยกันได้ทุกเรื่อง การบอกเด็กว่าการเรียนสนุกอย่างไร และการสอนเกี่ยวกับความสำคัญของการไว้เนื้อเชื่อใจกัน เหล่านี้เป็นหัวข้อที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยคุณสมบัติพิเศษจากผู้ปกครอง เด็ก ครอบครัว หรือสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด

สาเหตุที่ดิฉันเขียนหนังสือเล่มนี้ เพราะดิฉันเองไม่ใช่แม่ที่ดีเลิศ อีกทั้งลูกๆ ก็ยังไม่ตื่นกในอีกหลายเรื่อง สมมติว่าถ้าดิฉันเป็นแม่ที่มีวิธีเลี้ยงลูกอย่างสมบูรณ์แบบดังที่แนะนำไว้อยู่แล้ว ดิฉันเองก็คงรู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดาๆ ไม่น่าสนใจ และคงไม่มีทางมีความรู้สึกร่วมไปกับเนื้อหาได้

แต่ที่จริงไม่ได้เป็นเช่นนั้น เพราะดิฉันเองก็ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ มากมายจากประสบการณ์จริงของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม เช่น การเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่หวนนึกแล้วรู้สึกขอบคุณ เนื่องจากความจริงแล้ว ดิฉันเองก็เป็นแม่ธรรมดาๆ ที่มีประสบการณ์ความผิดพลาด

มากมาย เหมือนกับทุก ๆ ท่าน และลูก ๆ ของดิฉันก็ไม่ได้เป็นเด็ก ยอดเยี่ยมที่เรียนรู้และเติบโตได้เองโดยไม่ต้องชี้แนะ ดิฉันจึงรู้สึกที่ว่า ตัวเองได้ถูกคิดและตระหนักถึงบทเรียนอันมีค่ามากมายผ่านคำตอบ ของแบบสอบถาม

มีผู้กล่าวเปรียบเปรยไว้ว่า นักกีฬาฝีมือดีไม่ได้จะเป็นโค้ช ฝีมือดีได้เสมอไป ส่วนตัวดิฉันเองไม่ได้เป็นนักกีฬาฝีมือดี และ ไม่ได้เป็นอะไรทั้งนั้น ดิฉันจึงเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของแม่ธรรมชาติ และลูกธรรมชาติได้ดีค่ะ

ลูกของดิฉันไม่ใช่เด็กอัจฉริยะและไม่มีความสามารถโดดเด่น แต่อย่างใด นอกจากลูกสาวคนโตทั้งสองคนแล้ว ลูกชายทั้งสอง คนจัดว่าเป็นเด็กที่ไม่สนใจเรียนหนังสือ ทั้งดี้อและชน เคยใช้ทั้ง ไม้อ่อนไม้แข็ง แต่ก็แทบไม่ได้ผล

ยายป้าชาวคันไซธรรมชาติเพียงแต่กลัวว่า ถ้าปล่อยไว้อย่างนี้ ลูกชายจะกลายเป็นเด็กไม่เอาไหน จึงรวบรวมประสบการณ์ ทุกอย่างที่ผ่านมาตั้งแต่เด็กจนแก่ มาใช้รับมือและแก้ปัญหา แต่ละเรื่องล้วนเป็นเรื่องใกล้ตัว ผ่านมุมมองธรรมชาติๆ เหมือนอย่าง ทุกท่านนั่นแหละค่ะ

จากประสบการณ์ให้คำปรึกษาเรื่องการเลี้ยงดูเด็กและการ ดูแลครอบครัวในเว็บไซต์ไทยเคไอออนไลน์ ดิฉันได้รู้ซึ่งถึงความ ยากลำบากและความรู้สึกของผู้ปกครองประเภทต่าง ๆ ตั้งแต่ ครอบครัวทั่วไปจนถึงครอบครัวที่มีข้อบังคับมากมาย

ดิฉันเองเป็นแม่ลูกสี่ที่เลี้ยงดูลูกให้เติบโตใหญ่มาได้โดยอาศัย การลองผิดลองถูกตั้งไม่รู้เท่าไรในชนบทของเมืองเกียวโต จึงคิด อยากร้อยเรียงประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้ในหนังสือเล่มนี้ ผ่านมุมมอง ของแม่จากครอบครัวธรรมชาติๆ เท่านั้น

คุณพ่อคุณแม่ที่เลี้ยงดูลูกอยู่ในตอนนี้ ว่าที่คุณพ่อคุณแม่ ในอีกหลายครอบครัว คุณปู่คุณย่าคุณตาคุณยายที่จะมีหลาน

รวมถึงคุณผู้อ่านทุกท่านที่ต้องเกี่ยวข้องกับสัมผัสกับเด็กไม่ว่าจะ
เพราะเหตุใดก็ตาม ดิฉันหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือที่ตั้งใจเขียนนี้
จะเป็นประโยชน์และเป็นคำตอบให้ท่านได้บ้างไม่มากก็น้อย

พัมปีกิน

บทที่ 1

พัฒนาศักยภาพ
“เป็นตัวของตัวเอง” ให้เต็มที่
สร้างความสามารถตัดสินใจ
ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง

คุยกันก่อนเข้าเรื่องกับคิม บุ๊ก เป็นกำลังใจให้คุณดูแลตัวเอง และตัดสินใจได้อย่างอิสระ

“จงใช้ชีวิตในแบบของตัวเอง!”

“การมีความคิดเป็นของตัวเองนั้นแหละสำคัญที่สุด!!”

คนที่กล่าวประโยคพวกนี้ด้วยเสียงดังหนักแน่นคือคุณบ็กรวอยซ์ (Mr.Big Voice) พ่อผู้ล่งลับของผมนั่นเอง (นามสมมติ เพราะท่านเสียงดังและตัวใหญ่)

น่าแปลก จากแบบสำรวจการอบรมเลี้ยงดูลูก หลายๆ ท่านตอบว่า แนวทางการเลี้ยงดูที่สำคัญที่สุด คือ “การให้อิสระเต็มที่ ส่งเสริมให้เป็นตัวของตัวเอง” ถึงกระนั้น พ่อแม่ที่พ่อบอกว่า “การเลี้ยงดูลูกสำคัญที่การให้อิสระ ให้เป็นตัวของตัวเอง” แต่กลับแสดงพฤติกรรมตรงกันข้ามอาจมีมากกว่าที่คิด และนั่นก็รวมถึงครอบครัวของผมด้วย

แม้คุณบ็กรวอยซ์บอกว่า “การเป็นตัวของตัวเองเป็นเรื่องสำคัญ” แต่เมื่อไปร้านอาหารบั้งย่างกลับไม่เคยให้ผมตัดสินใจเลือกอาหารเองสักครั้ง นอกจากนี้ยังเป็นคนหัวแข็งขึ้นชื่อในเมืองเกียวโต เพราะท่านไม่ยอมให้ลูกโต้แย้งทุกเรื่อง

พ่อไม่ยุ่งเรื่องเส้นทางชีวิตของผม เพราะมอบภาระทั้งหมดนี้ให้แม่ดูแลก็เท่านั้น พ่อไม่ได้ให้คำแนะนำหรือตัวเลือกที่เป็น

สอนลูกให้ได้ดีและมีความสุข

รูปธรรม บอกเพียงว่า “อย่างน้อยลูกต้องเป็นนายกรัฐมนตรีให้ได้!” เป็นเหมือนการทุ่มความคาดหวังอันยิ่งใหญ่ใส่ตัวผม

เพื่อไม่ให้ครอบครัวที่คาดหวังให้ลูกเป็นเด็กมีความคิดเป็นของตัวเอง แต่กลับอบรมเลี้ยงดูแบบตรงกันข้ามมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ผมจึงขอเกริ่นเรื่องนี้ตั้งแต่บทที่ 1 ขอให้เรามาอภิปรายพูดคุยกันว่า “การมีความคิดเป็นของตัวเองคืออะไร และควรจะทำอย่างไร”

ผมดึงคำสำคัญเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูเพื่อปลูกฝังเรื่องการคิดเองเป็นอย่างเป็นรูปธรรม จากคำตอบของแบบสอบถามออกมาเป็นข้อๆ ดังนี้

ให้ลูกตัดสินใจเอง

- 1 ให้อิสระลูกได้ค้นหาตนเอง
- 2 สนับสนุนให้ลูกตั้งเป้าหมาย
- 3 จงยอมรับปณิธานและเส้นทางที่ลูกเลือก

ส่งเสริมและสนับสนุน โดยไม่ช่วยเหลือมากเกินไป

- 4 ถึงจะยอมรับตัวตน แต่ก็ให้คำแนะนำเพียงพอ
- 5 เสนอตัวเลือก แต่สุดท้ายจงปล่อยให้ลูกเลือกเอง
- 6 ไม่เลี้ยงอย่างประคบประหงม

ปลูกฝังความเป็นตัวของตัวเอง

- 7 เคารพความแตกต่างของบุคคล
- 8 ควรสอนให้ “ทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น” แทนการสอนว่า “อย่ารบกวนคนอื่น”

9 เสริมสร้างความมั่นใจโดยเริ่มจาก “เรื่องเล็กๆ น้อยๆ”

หนังสือเล่มนี้มาจากผลสำรวจแบบสอบถามนักศึกษามหาวิทยาลัยชั้นแนวหน้าที่เป็นตัวของตัวเองอย่างมาก และจากการสัมภาษณ์ผู้นำทางธุรกิจจำนวนมากว่าอะไรคือ “สิ่งสำคัญที่สุดที่ได้จากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว” ทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าเป็น “การคิดอ่านว่าตนเองอยากทำอะไร ได้ตัดสินใจเองอย่างอิสระ” ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการศึกษาแบบที่ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเอง

ประธานผู้ก่อตั้งบริษัทด้านสื่อสารมวลชนชื่อดังที่สามารถพาบริษัททะยานสู่ตลาดหลักทรัพย์ญี่ปุ่นกล่าวไว้ว่า “อย่าใช้คำว่า *ใครๆ เขาก็ทำกัน* มาเป็นเหตุผลตัดสินใจ” “แม้กระทั่งพฤติกรรมเดียวกัน แต่การใคร่ครวญถึงผลลัพธ์จากการกระทำนั้นๆ ด้วยตนเองเป็นสิ่งสำคัญ” ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของ *การอบรมเลี้ยงดูจากที่บ้านของตนเอง*

ประธานชื่อดังผู้บุกเบิกก่อตั้งธุรกิจการลงทุนหุ้นนอกตลาด (private equity) ที่มีชื่อเสียงของญี่ปุ่นก็เล่าว่า สมัยเด็ก พ่อแม่มักพร่ำสอนอยู่สองอย่าง อย่างแรกคือพวกท่านถามว่า “ถ้าคนอื่นเป็นโจร ลูกก็จะเป็นโจรด้วยหรือ” อีกอย่างคือพวกท่านมักบอกเสมอว่า *สิ่งสำคัญคือการไม่ไหลไปตามกระแสความคิดของคนอื่น*

เพื่อนของผมที่ประสบความสำเร็จในบทบาทผู้จัดการองค์กรของบริษัทร่วมทุนเล่าว่า “ที่แรกเลือกทำงานตามแนวคิดของคนอื่น แต่เมื่อช่วงอายุสามสิบปี หันมาเลือกใหม่ตามแนวคิดของตัวเอง ปรากฏว่าหน้าที่การงานไปได้ดีกว่าเยอะเลย” เขาเผยความในใจว่า “เมื่อได้ลองคิดดูให้ดีๆ รู้ว่า เป็นเพราะพ่อบอกไว้ว่า การยึดถือความคิดอ่านของตัวเองนั้นสำคัญอย่างไร”

นอกจากนี้ผู้นำคลื่นลูกใหม่อายุน้อยแห่งบริษัทชั้นนำระดับ

โลกอย่างโกลด์แมนแซคส์และแมคคินซีฯ เพื่อนๆ ที่ก่อตั้งธุรกิจ และประสบความสำเร็จในวงการ ทะยานขึ้นมาเป็นผู้นำได้ในเวลาอันรวดเร็ว ต่างก็พูดถึงลักษณะเด่นของการอบรมเลี้ยงดูจากที่บ้านที่ตัวเองได้รับมาในวัยเด็ก

คำตอบที่ได้ยินมากที่สุดคือ การสอนที่ตั้งคำถามอยู่เสมอว่าอะไรสำคัญกับตนเองมากที่สุด และตนเองชอบอะไรมากที่สุดนั่นเอง

ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนจะไม่มีคำว่า “จงเรียนหนังสือ” มีแต่สอนให้รู้จักสังเกตตัวเองตั้งแต่วัยเยาว์ ให้รู้จักคิดพิจารณาว่าชอบอะไร ชอบทำอะไร เป็นต้น

บางคนสูญเสียความเป็นตัวของตัวเองไป เพียงเพราะได้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยดีๆ บางคนยังคงคุณลักษณะข้อนี้ไว้ได้จนเรียนจบและสร้างผลงานที่ดีในบริษัทที่เข้าทำงาน

เพื่อนชาวฮ่องกงของผมเรียนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฮ่องกง เขาบอกว่าหลักการศึกษาศาสตร์ก็กล่าวไว้ว่า *คุณสมบัตินៃการคิดเองเป็นนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อความสำเร็จด้านหน้าที่การงานในระยะยาว* แม้แต่การสัมภาษณ์รับเข้าทำงานในองค์กรระดับประเทศหรือการพิจารณาให้โบนัสปลายปี ต่างก็ยึดถือการมีความคิดเป็นของตัวเอง การเป็นตัวของตัวเอง หรือการทำงานได้เองโดยไม่ต้องให้ใครชี้แนะ (self-starter) เป็นมาตรฐานทั้งสิ้น

บุคลากรที่มีภาวะผู้นำจะมีความเป็นตัวของตัวเองที่แน่นอน มั่นคง สามารถพิจารณาตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้ ไม่ปล่อยตัวเองไหลไปตามกระแสรอบข้าง ไม่วิตกกังวลเมื่อแตกต่างจากผู้อื่น

ยอมรับความเสี่ยง พิจารณาตัดสินใจเรื่องใดๆ ได้ด้วยความมั่นใจ เต็มเปี่ยม คนประเภทนี้เป็นคนที่รู้จักตนเอง ตระหนักว่าสิ่งใด สำคัญกับตน ทราบอย่างชัดเจนว่าอยากทำอะไรนั่นเอง

ขณะเดียวกันก็มีคนอีกประเภทที่ลดหล่นลงมา นั่นคือ คนที่มีลักษณะเป็นฝ่ายรับ คนประเภทนี้จะคอยก้มหน้ารับการ พิจารณาตัดสินใจจากคนที่เป็นเจ้านายเสมอ มาตรฐานของเขาคือ พิจารณาตัดสินใจเรื่องโดยยึดตามความคิดของผู้อื่น

คนประเภทนี้ไม่สร้างความเดือดร้อนให้คนรอบข้าง เนื่องจาก หนักแน่นกับการประนีประนอมยอมตาม เรียกได้ว่าไม่มั่นใจตัวเอง ไม่มีความคิดเป็นของตัวเองเลย สุดท้ายก็จะยอมทำตามกรอบ ของบริษัทอย่างง่ายดาย

หนุ่มสาวทั้งหลายที่มีภาวะผู้นำ ฉีกกรอบแห่งชีวิตในแบบ ของตัวเอง รู้ว่าอะไรสำคัญสำหรับตนเอง รู้ว่าอยากทำอะไร โดย ไม่ถูกกลืนไปกับกระแสสังคมรอบข้าง พวกเขาได้รับการอบรม เลี้ยงดูจากพ่อแม่อย่างไรเพื่อให้มีความสามารถตัดสินใจเอง ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ขาดไม่ได้ในการประสบความสำเร็จในฐานะผู้นำ

ต่อจากนี้เราลองพิจารณาแนวทางการอบรมเลี้ยงดูแบบเป็น รูปธรรม เพื่อเสริมสร้างความเป็นตัวของตัวเองและการมีความคิด เป็นของตนเอง ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของการค้นพบตนเอง ไปพร้อมกับคุณพัมปีกัน (Mrs.Pumpkin) กันเถอะ

1 ให้อิสระตัดสินใจเอง

(1) ให้อิสระลูกได้ค้นหาตนเอง

- ปล่อยให้คิดตัดสินใจเอง ให้อิสระตัวเองมากขึ้น

คำตอบจากแบบสอบถาม

ความเป็นตัวของตัวเองเสริมสร้างอิสระ

แนวทางการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่คือ ใช้ชีวิตในแบบที่ตัวเองต้องการ พ่อแม่ไม่เคยออกคำสั่งเรื่องการเรียนหรือการตัดสินใจเลือกอะไรเลย ท่านไม่ได้ไม่ใส่ใจ แต่ท่านคอยห่วงใยและให้กำลังใจอยู่ตลอด

โดยส่วนตัวรู้สึกขอบคุณที่พ่อแม่เลี้ยงดูแบบนี้ ประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นเส้นทางที่ตัวเองเลือกทั้งนั้น จึงทุ่มเทและคิดทบทวนเพื่อหาข้อผิดพลาดอย่างจริงจังได้อย่างทุกวันนี้

(คุณ ส. มหาวิทยาลัยแพทย์และทันตแพทย์แห่งโตเกียว)

ให้อิสระเลือกสิ่งที่อยากทำเต็มที่

จุดที่คิดว่าดีเกี่ยวกับการเลี้ยงดูของพ่อแม่คือ ท่านให้อิสระเต็มที่ ทำให้เรารู้จักตัดสินใจเองได้ตั้งแต่เล็ก ๆ ทำให้มีสำนึกรับผิดชอบตนเองอีกด้วย

ยกตัวอย่างเช่น พ่อแม่ไม่เคยสั่งให้ท่องหนังสือ ไม่เคยบังคับว่าต้องเข้ามัธยมที่โรงเรียนนั้นโรงเรียนนี้เลย สำหรับการเรียนรู้อื่น ๆ ท่านก็ไม่เคยยึดเยียด ท่านให้เรามองหาสิ่งที่อยากทำเมื่อบอกท่าน ท่านก็สนับสนุน

(คุณ ท. สถาบันเทคโนโลยีแห่งโตเกียว)

ท่านเลี้ยงดูให้เราเป็นคนที่ตัดสินใจได้ออ

ช่วงประถมต้นเคยเรียนเปียโน คัดลายมือ และภาษาอังกฤษ ตามคำแนะนำของพ่อแม่ พอเรียนมัธยม อะไรที่ไม่ได้อยากเรียนจริงๆ ท่านก็อนุญาตให้เลิกได้ตามใจเรา

พ่อแม่ให้สิทธิ์เลือกโรงเรียนมัธยมและโรงเรียนกวดวิชาเอง ท่านเป็นเพียงผู้จ่ายเงิน พอเรียนมัธยมท่านก็ให้ค่าเทอมและค่าใช้จ่ายส่วนตัว โดยให้จัดการเรื่องเงินเอง วิธีนี้ยังทำให้ตระหนักได้เองว่าพ่อแม่ลงทุนเพื่อเรามากแค่ไหน คิดว่าท่านคงอยากเลี้ยงลูกให้เป็นคนที่ตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้เอง

(คุณ.ค. มหาวิทยาลัยวาเซดะ)

เสริมสร้างความเป็นตัวของตัวเองด้วยการให้อิสระเต็มที่ - ปล่อยให้ลูกตามหาสิ่งที่ชอบเอง

การปล่อยให้ลูกพิจารณาตัดสินใจเรื่องต่างๆ เองก่อให้เกิดความเป็นตัวของตัวเอง มีความคิดเป็นของตนเอง หนังสือเล่มนี้เน้นเรื่องนี้เป็นบทเรียนสำคัญอันดับหนึ่ง การให้ลูกค้นหาตัวตน ค้นหาสิ่งที่สำคัญ ค้นหาสิ่งที่ชอบ และการปลูกฝังให้ลูกสามารถพิจารณาตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้นั้น สิ่งสำคัญคือพ่อแม่ต้องปล่อยให้ลูกค้นหาสิ่งที่เขาชื่นชอบอย่างอิสระ

ถ้าพ่อแม่เป็นคนกำหนดกะเกณฑ์ แล้วลูกทำตามไปเสียทุกเรื่อง สุดท้ายเขาจะกลายเป็นเด็กที่ยึดติดคนรอบข้าง ไม่สามารถตัดสินใจเองได้ คิดด้วยตัวเองไม่เป็น คอยแต่จะทำตามทีคนอื่นบอก

จากแบบสอบถามดังกล่าว คำตอบเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูที่มีผู้ตอบมากที่สุดคือ การให้อิสระเต็มที่ ตัวเองมีสิทธิ์ตัดสินใจเองทุกอย่าง ว่าอยากเรียนอะไรหรือจะเลือกเดินเส้นทางไหน

ทุกคนต่างรู้คุณค่าจากการเลี้ยงดูแบบนั้น พวกเขาสัมผัสด้วยความไว้วางใจที่พ่อแม่มีให้ดีที่สุด รับมือทุกเรื่องที่ผ่านมาในชีวิตได้ด้วยความเป็นตัวของตัวเองและสำนึกรับผิดชอบ

ดิฉันเองก็เช่นกัน ดิฉันรู้ซึ่งความสำคัญของการไม่กำหนดให้ลูกเรียนสิ่งนั้นสิ่งนี้ตามใจพ่อแม่ แม้พวกท่านเคยให้ดิฉันเรียนสิ่งที่พ่อแม่ทั่วไปมักให้ลูกเรียน ประมาณ 5-6 อย่าง เช่น เปียโน วายน้ำ และอื่นๆ แต่พวกท่านก็ให้ดิฉันตัดสินใจเองทุกอย่างว่าจะเรียนหรือไม่เรียนอะไร

ลูกสาวคนโตสองคนเป็นคนเอาจริงเอาจัง ทั้งยังกระตือรือร้นใฝ่รู้มาก ๆ ไม่ว่าจะให้เรียนอะไรก็เรียนทุกอย่างด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน ส่วนลูกชายคนโตที่มักเอาแต่เล่นชน ก็พลอยได้รับอิทธิพลจากพี่ๆ ไปด้วย เท่าที่จำได้ ลูกเริ่มเรียนบ้าง ด้วยความคิดว่ามีหน้าที่เรียนก็ต้องเรียน

แต่ที่แน่ๆ คนเราไม่อาจเรียนสิ่งที่คนอื่นยึดเยียดได้นานนัก หรรอก พอขึ้นชั้นประถมแล้วได้รู้จากเพื่อนๆ มากขึ้น วันหนึ่งลูกชายคนโตจึงวิ่งหน้าตาตื่นราวกับเพิ่งค้นพบอะไรบางอย่าง ตะโกนบอกดิฉันว่า “แม่ เปียโนนะ ผมไม่ต้องเรียนหรรอก!”

มานึกดูก็เป็นเรื่องตลกที่น่าอายอยู่เหมือนกัน เพราะดิฉันทำให้ลูกชายผู้ไม่อยากเรียนเปียโนเชื่อเสียสนิทว่า “การเรียนเปียโนเป็นหน้าที่ของลูก ลูกต้องเรียนเปียโน” หลังจากวันนั้นลูกก็ไม่เข้าเรียน และภายหลังก็เลิกเรียน

นอกจากนี้ ลูกชายคนโตยังเลิกเรียนอย่างอื่นอีก ซึ่งล้วนเป็นวิชาที่ดิฉันอยากให้ลูกเรียน เพียงเพราะตัวเองใฝ่ฝันไว้ว่า “อยากมีลูกที่มีความสามารถพิเศษแบบนั้นแบบนี้” นั่นเอง

แต่สำหรับเด็กแล้ว เป็นธรรมชาติที่เมื่อรู้สึกว่าคุณพ่อแม่บังคับไม่ว่าทำอย่างไร เขาก็จะปิดกั้น ไม่ยอมรับ

ในทางกลับกัน เมื่อพิจารณาจากแบบสอบถาม พบว่ามีครอบครัวจำนวนมากที่ให้ลูกเลือกสิ่งที่ยากเรียนเองตั้งแต่เล็ก ๆ

ผลจากแบบสอบถามเผยว่า พ่อแม่ในครอบครัวดังกล่าวปล่อยให้ลูกตัดสินใจเรื่องต่างๆ ในชีวิตประจำวัน รวมถึงเรื่องอื่นๆ เรื่องเอง

เรื่องที่เป็นด้านแรกของชีวิต เช่น การเลือกโรงเรียนและโรงเรียนกวดวิชา เมื่อเทียบกับเด็กที่เติบโตมาโดยไม่ได้เลือกอะไรเอง ก็พบความแตกต่างอย่างชัดเจน คือ เมื่อต้องกำหนดเส้นทางชีวิตของตนเอง เด็กที่มีโอกาสได้ตัดสินใจเลือกเอง มีความพร้อมมากกว่าเด็กที่เติบโตมาโดยไม่ได้เลือกอะไรเอง

ครอบครัวของดิฉันโชคดีที่กลับลำหันมาเลี้ยงแบบให้อิสระเต็มที่ตั้งแต่ชั้นมัธยม พอลูกขึ้นชั้นมัธยม เราก็ให้เขาตัดสินใจเกือบทุกเรื่องเอง

ดิฉันให้ลูก ๆ เรียนกวดวิชาหรือจ้างครูมาสอนเสริมที่บ้าน เฉพาะวิชาที่ลูกไม่ถนัด เมื่อใดที่ลูกพิจารณาว่าจะเลิกเรียน ก็ให้เลิกเรียนเลย ซึ่งกลายเป็นว่าผลลัพธ์ที่ได้แตกต่างจากสมัยประถมที่เรียนเพราะพ่อแม่บอกให้เรียน

พ่อแม่ส่วนใหญ่มักชอบดูแลและจัดแจงให้ลูกไปเสียหมด จนกลายเป็นความเคยชิน แต่การเชื่อมั่นตัวลูกอย่างมากและยอมรับ

สอนลูกให้ได้ดีและมีความสุข

การตัดสินใจของลูกอย่างเปิดกว้าง ต่างหาก คือสิ่งที่สำคัญมากต่อการสร้างค่านิยมของตัวลูกเอง (ความตระหนักรู้ว่าสิ่งใดสำคัญกับตนเอง รู้ว่าตนเองชอบอะไร)

ถ้าเราไม่ปล่อยให้ลูกได้เรียนรู้ที่จะตัดสินใจเอง ก็เท่ากับลดทอนความเป็นตัวของตัวเองจากชีวิตลูก อนาคตเขาจะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่ขาดภาวะผู้นำ ตัดสินใจเองไม่ได้ และไม่รู้ว่าช่วยเข้าไปว่าตัวเองอยากทำอะไร

(2) สนับสนุนให้ลูกตั้งเป้าหมาย—เด็กทุกคนทุ่มเทกับสิ่งที่ชอบ

คำตอบจากแบบสอบถาม

สิทธิ์ในการเลือกก่อให้เกิดทักษะการตัดสินใจ

และความเป็นตัวของตัวเอง

พ่อแม่เลี้ยงฉันแบบปล่อยให้ตัดสินใจเรื่องสำคัญของตัวเอง ที่บอกว่าปล่อยให้ตัดสินใจเอง หมายถึง ต้องลองตั้งสมมติฐาน และกำหนดเป้าหมายเอง เช่น ในอนาคตจะทำอะไร ฉันคิดว่าการได้ลองตั้งสมมติฐานโดยคำนึงถึงความเสี่ยงหลายๆรูปแบบที่อาจเกิดขึ้น แล้วกำหนดเป้าหมายเพื่อเลือกวิธีการที่ดีที่สุด หรือคิดตรึงตรองให้ถี่ถ้วนเพื่อตัดสินใจ ทำให้ฉันพึ่งพาตนเองได้ ก่อให้เกิดทักษะการตัดสินใจและความสามารถคิดพิจารณา

(คุณ อ. สถาบันเทคโนโลยีแห่งโตเกียว)

พ่อแม่ให้ฉันสร้างเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม

พ่อแม่ให้โอกาสสร้างเป้าหมายที่เป็นรูปธรรมตามแบบของ ฉันเองอย่างเต็มที่เสมอ เมื่อได้รับเงินค่าใช้จ่า ย ท่านให้ฉันอธิบาย

ว่า “ทำไมเงินก้อนนี้จึงจำเป็น” “ตั้งใจจะใช้จ่ายเงินนี้อย่างไร แล้วต้องการใช้เงินประมาณเท่าไร” วิธีนี้ทำให้ฉันตัดสินใจได้เร็วขึ้น และรู้สึกมั่นใจการตัดสินใจของตัวเอง

(คุณ อ. มหาวิทยาลัยฮิโตชิบาชิ)

เมื่อคนเราได้กำหนดเป้าหมายเอง การพุ่งเป้าความสนใจจะต่างกัน – ไม่ยึดเยียดให้ลูกเรียนตามใจพ่อแม่

การเลี้ยงดูให้ลูกเติบโตเป็นคนที่มีความคิดเป็นของตัวเอง พึ่งพาตนเองได้ ต้องเริ่มต้นด้วยการปล่อยให้ลูกกำหนดเป้าหมายของตัวเองก่อน เนื่องจากเด็กทุกคนจะทุ่มเทพยายามให้ได้ตามเป้าหมายที่ตัวเองอยากไปถึง

คำตอบจากแบบสอบถามนี้ทำให้เราได้ทราบว่ามีอีกหลายครอบครัวที่ให้ความสำคัญแก่การ ให้ลูกกำหนดเป้าหมาย

ครอบครัวของดิฉันก็เช่นกัน พอลูกๆ ได้กำหนดเป้าหมายเองว่าจะเดินไปทางไหน สมาธิและความตั้งใจเรียนให้ได้ตามเป้าหมายนั้นก็เพิ่มสูงขึ้น เทียบกับตอนที่ยังไม่ได้กำหนดเป้าหมาย แล้วราวกับเป็นคนละคนเลยทีเดียว แม้แต่ลูกคนที่เคยเรียนหนังสืออย่างซังกะตายไม่มีเป้าหมาย ยิ่งลูกขึ้นมาอ่านหนังสือเตรียมสอบอย่างกระตือรือร้น เมื่อได้กำหนดเป้าหมายเองว่าจะสอบเข้าเรียนปริญญาโทด้านบริหารธุรกิจให้ได้เพื่อจะได้เป็นนักบัญชี

เมื่อลูกได้กำหนดเป้าหมายเอง เขาจะพยายามอย่างมาก เกินกว่าที่พ่อแม่จะจินตนาการได้ ลูกคนสุดท้องมุ่งมั่นจนสอบเข้ามหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ สมัยเรียนอยู่ เพื่อนๆ ลูกที่นั่นแล้วว่า เขาอ่านหนังสือที่หอสมุดจนถึงตึกดินอยู่บ่อยครั้ง แต่ช่วงที่ดิฉันบังคับให้เรียนเมื่อตอนยังอยู่ที่ญี่ปุ่น กลับไม่เคยเห็นเขา

นั่งประจำโต๊ะเพื่ออ่านหนังสือสอบเองสักครั้ง ถึงได้บอกว่าเหมือนเป็นคนละคนเลย

พอสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา เขาก็ทำงานที่สถาบันการเงินแห่งหนึ่ง หลังจากผ่านไปไม่กี่ปี ก็บอกดิฉันว่าจะเรียนต่อเพื่อเป็นทนาย หลังจากมุ่งมั่นพยายาม เขาก็ได้เป็นทนายที่นิวยอร์กภายในเวลาไม่นาน ความมุ่งมั่นพยายามนี้เกิดขึ้นเองจากการฝ่าฟันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดเอง

แม้แต่ลูกชายคนโตที่เคยแอบพ่อแม่เล่นวิดีโอเกมจนถึงเข้าตอนเรียนภาคบังคับก็โดดเรียนและแทบไม่ทำการบ้าน กลับมีสมาธิอ่านหนังสือสอบได้ราวกับเป็นคนละคน เมื่อตัดสติใจว่าจะเรียนปริญญาโทบริหารธุรกิจตอนอายุประมาณสามสิบโน่น

พอถามน้องชาย เขาก็เล่าว่า เป็นเพราะพี่ชายคิดจะเปลี่ยนไปทำงานกับบริษัทที่คนจบปริญญาโทบริหารธุรกิจหมายตากัน จะทำงานที่บริษัทเดิมไปเรื่อยๆ ก็ได้ แต่ทันทีที่กำหนดเป้าหมายแล้ว เขาก็ไม่สนใจว่าใครจะพูดอะไรทั้งสิ้น เรื่องนี้พี่น้องต่างเป็นเหมือนกัน นี่เป็นครั้งแรกที่ดิฉันเห็นเขามีความไฝฝืนแรงกล้าหันมาตั้งใจจดจ่ออ่านหนังสือเตรียมสอบ รู้สึกว่าเขาได้เรียนรู้อะไรหลายๆอย่างจากการไปเรียนต่างประเทศในครั้งนั้น

ส่วนลูกสาวคนรองผู้เกิดปีขาล ก่อนจะลงมือตั้งเป้าหมายเรื่องงาน เขาก็ใช้ชีวิตสบายๆไปตามเรื่อง โดยทำงานที่องค์กรแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ วันหยุดอยู่บ้านหมดเวลาไปกับการชมการแข่งขันเบสบอลทีมฮันชิงไทเกอร์ส แต่ทันทีที่กำหนดเป้าหมาย เขาก็แสดงพลังความตั้งใจจดจ่อราวกับเสือจ้องตะครุบเหยื่อ และแล้วความฝันที่จะเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ซึ่งมีการแข่งขันสูงมากในสมัยนั้นก็กลายเป็นจริง หลังจากเตรียมตัวมาปีกว่าๆ

ลูก ๆ ของดิฉันไม่ใช่เด็กที่มีความเก่งกาจหรือมีพรสวรรค์แต่อย่างใด ถ้าบอกว่าพวกเขาเป็นคนที่มีความพยายามก็ดูจะยกยอปอปั้นกันเอง แต่ความจริงแล้วลูก ๆ ได้แสดงพลังความทุ่มเทมุ่งมั่นเกินคาด เพื่อสิ่งที่มุ่งหมายเอาไว้ด้วยตัวเองนั่นเอง

ถ้าเป็นไปได้ควรยกเลิกการเรียนพิเศษทั้งหมดที่พ่อแม่บังคับ เพียงเพราะตัวเองอยากให้ลูกเรียน แล้วเริ่มนับหนึ่งใหม่ โดยลงทุนด้านเวลา ช่วยกันมองหาสิ่งที่ลูกอยากเรียนอย่างแท้จริงจะดีกว่า เพราะการได้กำหนดเป้าหมายเองจะช่วยดึงความเป็นตัวของตัวเองและความสามารถพึ่งพาตนเองที่มีอยู่ในตัวของลูกได้

(3) จงยอมรับนิทานและเส้นทางที่ลูกเลือก - ปล่อยให้ลูกตกลงปลงใจเรื่องสำคัญ

คำตอบจากแบบสอบถาม

การยอมรับขอพ่อแม่มีอิทธิพลอย่างมากต่อตัวตนของจัน ในวันนี้

ฉันคิดว่าแนวทางการเลี้ยงดูแบบเคารพความคิดเห็นของฉัน ตั้งแต่เด็กตลอดจนถึงมัธยม ได้สร้างให้ฉันเป็นอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะตั้งแต่สมัยเด็ก พวกท่านคอยสนับสนุนให้ได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ฉันสามารถเลือกทุกสิ่งที่ชอบได้ แล้วสำนึกรับผิดชอบต่อการตัดสินใจด้วยตนเองก็เกิดขึ้นมาเอง

(คุณม. มหาวิทยาลัยโตเกียว)

ไว้วางใจให้ตัดสินใจเรื่องสำคัญ เสริมสร้างพลังการคิด

พ่อแม่เชื่อมั่นให้ฉันตัดสินใจเรื่องสำคัญ รวมถึงกำหนด

เส้นทางอนาคตเอง “เรื่องของตัวเอง เรากำหนดเอง” ฉันคิดว่าคำพูดนี้หล่อหลอมให้ฉันเป็นตัวของตัวเองอย่างในวันนี้

เช่น ฉันได้เลือกเองว่าจะเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยไหน พอเลือกแล้วพ่อแม่ก็เพียงแต่เห็นด้วย ความจริงฉันก็ต้องการคำแนะนำจากพ่อแม่ แต่พวกเขาบอกแค่ว่า “คิดเอาเอง เลือกอะไรก็ตามที่ลูกจะไม่เสียใจทีหลัง”

(คุณอ. สถาบันเทคโนโลยีแห่งโตเกียว)

ปล่อยให้มันเป็นหน้าที่ของเขา ให้เขารับผิดชอบ

ฉันยังรู้สึกขอบคุณจนทุกวันนี้ ที่พ่อแม่ให้ฉันเลือกเส้นทางอย่างอิสระได้เอง ท่านให้เลือกเรียนทุกอย่างเองตั้งแต่ยังเด็ก ทั้งสถาบันกวดวิชา โรงเรียนมัธยม เลือกเองว่าจะเรียนสายวิทย์หรือสายศิลป์ จะเข้ามหาวิทยาลัยไหน คณะอะไร พ่อแม่ไม่เคยออกคำสั่งเลย

ถึงรู้ว่าเสี่ยง แต่ท่านก็ตั้งใจให้ลูกเลือกเองตามความพอใจ แล้วให้ลูกรับผิดชอบการตัดสินใจเอง ฉันว่าวิธีนี้ทำให้เด็กคิดและลงมือทำเพื่ออนาคตของตัวเองอย่างจริงจัง

(คุณอ. มหาวิทยาลัยโตเกียว)

การยึดเหนี่ยวจะทำให้ชีวิตของลูกล้มเหลว—“ความเศร้าเสียใจ” จะติดตัวลูกไปตลอด

พ่อแม่ผู้ปกครองต้องอาศัยกำลังใจอย่างมากที่จะปล่อยให้ลูกตัดสินใจเรื่องสำคัญที่ส่งผลต่ออนาคต สิ่งที่พ่อแม่ทำได้คือการให้ข้อมูลลูกประกอบการพิจารณาตัดสินใจ แล้วยอมรับความคิดเห็นของลูกในท้ายที่สุด

นักศึกษาที่ให้ความร่วมมือทำแบบสอบถามนี้ ล้วนแต่เป็นผู้ได้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยชั้นนำทั้งสิ้น คำตอบที่ได้ทำให้

ทราบว่า ครอบครัวจำนวนมากเปิดโอกาสให้ลูกกำหนดทางเดินชีวิตเอง อีกด้านหนึ่ง เท้าที่ดิฉันทราบคือ มีวัยรุ่นหรือวัยรุ่นทดลองอีกหลายคนดำเนินชีวิตอย่างไร้เป้าหมาย และถูกปฏิเสธความคิดเห็นของตัวเองเกี่ยวกับทางเลือกในชีวิต

เด็กจะสูญเสียพรสวรรค์หรือความสามารถบางอย่างไปเมื่อถูกขัดแย้งด้วยสิ่งที่ไม่ปรารถนา เมื่อเป็นเช่นนั้น ความรู้สึกเจ็บปวดและแค้นเคืองพ่อแม่ก็จะเลือนหายไปได้อย่าง

สีโตมุ (นามสมมติ) เป็นอีกคนที่ดิฉันรู้จักดีตั้งแต่ยังเล็ก เขาเกิดมาพร้อมภาระหนักอึ้งคือการรับช่วงบริหารโรงพยาบาลขนาดใหญ่ในฐานะทายาทรุ่นที่สามของครอบครัว เรามีโอกาสได้พบกันเป็นครั้งคราว เขาเป็นเด็กเฉลียวฉลาด มีไหวพริบ มีมารยาทดีเนื่องจากได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างดี แถมยังขยันและว่าง่าย เป็นที่รักของทุกคน

แม่ของสีโตมุเป็นคุณแม่แถวหน้าในบรรดาคุณแม่ที่นิยมผลักดันเรื่องการเรียนของลูก ต่อให้แม่ทุ่มเทเรื่องการเรียนของลูกสักแค่ไหน แต่คนที่ต้องลงมือจริงๆ ก็คือตัวลูกเอง ดิฉันไม่ทราบว่ามีข้อผิดพลาดที่ตรงไหน ปรากฏว่าสีโตมุสอบไม่ติดทั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาอันดับหนึ่งและอันดับสองที่ได้เลือกเอาไว้

ไม่เพียงเท่านั้น เมื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัยก็พลาดคณะแพทยศาสตร์สามปีติดต่อกัน ไม่แน่ใจว่าเขาได้เลือกคณะตามความตั้งใจของตนเองหรือไม่

ดูเหมือนความท้าทายในชีวิตได้จบลงพร้อมความล้มเหลวสิ้นเชิง ได้ข่าวว่าเขากลายเป็นคนที่สูญเสียเป้าหมายในชีวิตไปเลย ปัจจัยอะไรที่ทำให้เด็กเฉลียวฉลาดและมีความพยายามอย่างสีโตมุ

ต้องเป็นแบบนี้ ถ้าไม่ใช่ความเคร่งครัดเข้มงวดและยึดเยียดสิ่งที่
เจ้าตัวไม่ต้องการในระดับที่มากเกินไปจากแม่

ดิฉันเข้าใจว่าแม่อีกคงมีเหตุผลของตัวเอง แต่สุดท้ายเมื่อเรื่อง
กลายเป็นเช่นนี้ก็มิแต่เสียกับเสีย ไม่มีใครได้ประโยชน์อะไรเลย

ยังมีอีกตัวอย่างคือเรื่องของเอมิ (นามสมมติ) เพื่อนของดิฉัน
เอง เธอเติบโตมาจากครอบครัวที่มีพ่อคอยเลี้ยงดูอย่างเข้มงวด
ยื่นคำขาดว่าต้องสอบเข้ามหาวิทยาลัย คณะแพทยศาสตร์เท่านั้น
แต่เธอไม่สนใจจะเป็นแพทย์แม้แต่น้อย เธอสอบเข้าคณะแพทย-
ศาสตร์สำเร็จในปีที่สอง แต่หลังจากนั้นไม่นานก็ออกจากมหา-
วิทยาลัยแล้วเริ่มทำงาน

เธอสร้างครอบครัวของตัวเอง แม้เป็นการดำเนินชีวิตที่ไม่มี
ปัญหาอะไร แต่เนื่องจากเธอมีพรสวรรค์ด้านศิลปะ และคิดว่า
ที่ผ่านมามีตัวเองควรยื่นกรานสอบเข้ามหาวิทยาลัยศิลปะให้ได้ถึงจะ
ต้องมีปากเสียงกับพ่อ จนทุกวันนี้เธอก็ยังรู้สึกทั้งเสียตายและเสียใจ
เธอเล่าว่าตัวเองเสียความรู้สึกกับพ่อ

ครอบครัวของดิฉันก็เช่นกัน พ่อแม่ยึดเยียดให้ลูกเรียนนั้น
เรียนนี้ตั้งแต่เล็ก โชคดีที่เราเปลี่ยนแนวทางเลี้ยงดูเมื่อลูก ๆ
เข้าเรียนชั้นมัธยม หันมาให้ลูกพิจารณาตัดสินใจและรับผิดชอบ
ทุกอย่างเอง

เราเลิกยึดเยียดเรื่องการเรียนที่เคยทำกับลูกตั้งแต่อยู่
ชั้นประถม พอขึ้นชั้นมัธยมดิฉันก็ไม่ไปยุ่งกับเรื่องเรียนและการ
ตัดสินใจของลูกเลย ตอนนี้พูดได้เต็มปากเต็มคำว่า “ฉันให้อิสระ
ลูก ๆ เต็มที่” แต่ไม่ใช่ว่าดิฉันเชื่อใจลูก ๆ ไปเสียทุกอย่าง

การได้คลุกคลีใกล้ชิดลูก ๆ ทำให้ตระหนักว่า ตัวเองซักจะ

ตกยุค ไล่ตามข้อมูลข่าวสารไม่ทันเหมือนเด็กสมัยนี้ ถ้ายังจู้จี้กับการตัดสินใจของลูกๆ มากเกินไปจะกลายเป็นจุดรั้ง ยิ่งทำให้วุ่นวายและเสียเวลาเสียมากกว่า

ดิฉันเริ่มสำนึกได้ว่า “เรื่องที่พ่อแม่ไม่รู้หรือไม่เข้าใจ ก็ให้ลูกพึ่งพาตนเอง” “เรื่องใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับลูก หากรู้ลึกกว่าเราทำผิด ให้ยอมรับและยกเลิกทันที” เพราะไม่มีเรื่องใดจะฝังลึกในใจลูกได้เท่ากับพ่อแม่ขัดขวางอนาคตแบบที่ฝัน ทุกๆ ที่พ่อแม่ไม่รู้จักโลกและก้าวไม่ทันยุคสมัยอีกแล้ว

สรุปว่า สิ่งหนึ่งที่ครอบครัวของบรรดานักศึกษาเก่งๆ ส่วนมากมีเหมือนกันคือ “พ่อแม่ไม่ยึดเยียดให้เรียน ไม่บังคับว่าจะให้เป็นอะไร” นั่นเอง

2 ส่งเสริมและสนับสนุน โดยไม่ช่วยเหลือมากเกินไป

- (4) ถึงจะยอมรับตัวตน แต่ก็ให้คำแนะนำเพียงพอ
– การปล่อยตามใจเพียงอย่างเดียวไม่ทำให้ลูกเติบโต

คำตอบจากแบบสอบถาม

ถ้าให้อิสระมากเกินไปก็เท่ากับละเลย

พ่อแม่เลี้ยงดูฉันแบบปล่อยให้เป็นตัวของตัวเอง แต่ไม่ค่อยให้คำปรึกษาอะไร ไม่ต่างกับการปล่อยปละละเลยสักเท่าไร ถ้าย้อนเวลากลับไปได้ ฉันอยากได้คำแนะนำ แนวคิด ทักษะ และความรู้สำหรับการเป็นผู้ใหญ่ในสังคมจากท่านบ้าง

(คุณน. มหาวิทยาลัยโตเกียว)

อยากให้พ่อแม่ชี้แนะตัดก่อนตัดสินใจเรื่องใหญ่ ๆ

ฉันโตมากับการเลี้ยงดูแบบปล่อยอิสระ ตัดสินใจเรื่องใน
อนาคตทุกอย่างเอง เช่น ตอนจบมัธยมปลาย พ่อแม่ให้ค่าเทอม
ที่ต้องใช้สำหรับการเรียนตลอดสี่ปีในมหาวิทยาลัยและค่าใช้จ่าย
ส่วนตัวบางส่วนหนึ่ง ให้ฉันเก็บและใช้จ่ายเอง แต่ฉันคิดว่าการ
ตัดสินใจเรื่องใหญ่ๆ ในอนาคตอาจผิดพลาดได้ง่ายและอาจเป็น
เรื่องใหญ่ด้วย ถ้าย้อนเวลากลับไปสมัยเรียนประถมและมัธยมได้
อยากให้พ่อแม่ชี้แนะและบอกกล่าวบ้าง

(คุณ ฮ. มหาวิทยาลัยโตโฮคุ)

รู้สึกไม่พอใจที่พ่อแม่ยื่นกรานว่า “ตัดสินใจเอาเองสิ”

แนวทางการเลี้ยงดูของพ่อแม่ไม่มีอะไรมากไปกว่าคำว่า
“โตแล้ว คิดเอาเองสิ” ฉันเริ่มเรียนกวดวิชาตั้งแต่ชั้นมัธยม ฉัน
คิดจะเรียนเอง พ่อแม่ไม่ได้บังคับ ทุกเรื่องในชีวิตก็เป็นอย่างนี้
เหมือนกัน ฉันต้องคิดและตัดสินใจเอง จำได้ว่ารู้สึกหนักใจมาก
ตอนเลือกโรงเรียนกวดวิชา

ลองปรึกษาพ่อแม่ ท่านก็บอกเพียงว่า “ตัดสินใจเอาเองสิ”
หรือไม่ก็เป็นคำพูดที่ได้ยินแล้วรู้สึกวุ่นวาย ไม่น่าถามเลย นี่ก็ย้อนแล้ว
อยากให้ท่านให้คำแนะนำกันสักหน่อย

(คุณ ม. มหาวิทยาลัยจุกุโอ)

“ปล่อยตามใจ” กับ “ปล่อยปละละเลย” นั้นต่างกัน—คำแนะนำ ของพ่อแม่จะเป็นประโยชน์เมื่อลูกเติบโตเป็นผู้ใหญ่

ตามที่กล่าวไปแล้วว่า หลักพื้นฐานการเสริมสร้างความเป็น
ตัวของตัวเอง คือ การยอมรับความคิดเห็น ให้เด็กตัดสินใจและ
เลือกได้อิสระว่าจะเรียนอะไร เรียนที่ไหน หรือแม้แต่มีเป้าหมาย
แบบไหน แน่นอนว่าถึงอย่างไร “การปล่อยตามใจ” ก็ไม่เหมือนกับ

“การปล่อยปละละเลย”

ถ้าจู่ๆ เราปล่อยให้เด็กไร้เดียงสา ไม่มีทั้งข้อมูลและความคิดอ่าน ตัดสินใจเองโดยไม่ให้คำแนะนำอะไรเลย เราก็ไม่อาจคาดหวังว่าเด็กคนนั้นจะตัดสินใจได้ถูกต้อง หลายๆ คนก็ตอบแบบสอบถามเช่นกันว่า การปล่อยตามใจกับการปล่อยปละละเลย ไม่เหมือนกัน

การคอยเลือกสิ่งที่ดีกว่าดีสำหรับลูก แล้วพ่อแม่บ่อนให้ลูกนั้นดูเป็นเรื่องง่ายและประหยัดเวลามาก แต่วิธีการเช่นนี้ไม่อาจทำให้ลูกเติบโตเป็นคนที่มีความคิดเป็นของตนเองได้

อีกด้านหนึ่ง การปล่อยให้ลูกตัดสินใจเองทุกอย่าง โดยปราศจากคำแนะนำในฐานะผู้ปกครอง อาจดีเสียกว่าการเลี้ยงดูแบบประคบประหงมมากเกินไปก็ได้

อย่างไรก็ตาม คำตอบจากแบบสอบถามบอกเราว่า มีนักศึกษาจำนวนมากไม่พอใจ เช่น “ตอนเด็กๆ พ่อแม่ไม่สอนอะไรเลย ต้องลำบากทำเองตั้งหลายเรื่อง” “อยากให้พ่อแม่ช่วยสอนอะไรให้มากกว่านี้หน่อย” ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ต้องปรับเปลี่ยนตัวเอง ไม่เช่นนั้นจะกลายเป็นผู้ปกครองที่ละเลยการเลี้ยงดูลูก หากพ่อแม่มีคำแนะนำที่อยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์และวิสัยทัศน์อันกว้างไกลแล้วละก็ จะมีเด็กๆ ที่มองการณ์ไกลและเลือกเป็นเพิ่มขึ้นอีกมากทีเดียว

ที่บ้านของดิฉัน เราไม่ค่อยให้คำปรึกษาแบบลงรายละเอียดสักเท่าไร สามีเป็นผู้คอยชี้แนะแนวทางเท่านั้น

สมัยลูกๆ ยังเล็ก เขาคอยพูดเสมอว่า “โตเป็นผู้ใหญ่ พัฒนาตนเอง ใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น” คำว่า “โต” ของเขามี

เป้าหมายเป็นนายกรัฐมนตรี้แฝงอยู่ด้วย ทำให้ดิฉันรู้สึกได้ว่าลูกๆ ประหลันพรันพริงเรื่องอาชีพในอนาคต จะเป็นนั่นได้หรือเปล่า เป็นนี้ได้หรือเปล่า พ่อจะพึงพอใจหรือไม่

นอกจากนี้สามียังชอบบอกลูกๆ ว่า “ทำงานแค่พอกิน ทำงานแค่สมกับเงินเดือนที่ได้รับ แบบนั้นมันน่าเบื่อ คนที่ไม่ทำงานอย่างที่ว่าตัวเองฝันจะต้องเสียใจภายหลัง” อาจเป็นคำพูดค่อนข้างเกินจริง แต่สิ่งที่เขาพูดเป็นเสมือนป้ายบอกทางตรงทางแยกชีวิตของลูกได้โดยไม่คาดคิดมาก่อน

หลายปีต่อมา ลูกชายคนสุดท้องทำทนายหลายอย่างที่ดิฉันไม่อาจเข้าใจได้ เช่น ปฏิเสธเงินเดือนอัตราสูงที่สถาบันการเงินต่างประเทศเสนอให้ และตัดสินใจเริ่มเรียนหลักสูตรทนายความเมื่อมาถึงทางแยกของชีวิตที่ต้องตัดสินใจเลือก ลูกยึดหลักการที่ว่า “โตเป็นผู้ใหญ่ พัฒนาตนเอง ใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น” ที่เขาเชื่อมั่นว่าเป็นหลักคิดที่ถูกต้องเสมอ

เมื่อมองจากมุมมองของดิฉันผู้ยึดถือความเป็นจริงอย่างสุดโต่ง คำพูดของสามีเหมือนเป็นเรื่องเพ้อฝันลมๆ แล้งๆ ฟังเกินจริงเสียจนลูกๆ ที่ไร้เดียงสาไม่น่าจะเข้าใจได้ แต่กลับผิผิตาคัด ทุกวันนี้ดิฉันคิดว่า ที่สามีพูดไว้ก็ไม่สูญเปล่า ความฝันและความหวังเป็นเสมือนลูกโป่งที่เรามีหน้าที่ต้องเลี้ยงไว้ให้ลอยสูง ไม่ให้ร่วงลงดิน

การเป่าลมแห่งความฝันและความหวังใส่ลูกโป่งแห่งชีวิตของลูก จะนำไปสู่มุมมองที่กว้างไกล ช่วยให้เด็กมีจุดมุ่งหมาย และคิดอ่านเรื่องต่างๆ ได้มากขึ้น

เมื่ออยากเล่าอะไรให้ลูกฟัง ก็เล่าไปโดยไม่ต้องพะวงเรื่องอายุของลูกมากนัก ระหว่างที่ฟัง แม่ลูกอาจไม่เข้าใจสิ่งที่คุณอยากบอกทั้งหมด หรืออาจรู้เพียงคร่าวๆ แต่เมื่อเวลาผ่านไป ลูกอาจวนนึกถึงเรื่องนั้นขึ้นมาพิจารณาใหม่และทำความเข้าใจได้เอง

สิ่งสำคัญที่สุดคือ อย่าฝัดฝอนปล่อยเวลานั้นนานจนพลาดโอกาสที่จะให้คำปรึกษา คำแนะนำแก่ลูกก็พอ

(5) เสนอตัวเลือก แต่สุดท้ายจงปล่อยให้ลูกเลือกเอง
–เสริมสร้างความสามารถตัดสินใจด้วยการเลือกเอง

คำตอบจากแบบสอบถาม

ชี้ให้เห็น “ความเป็นไปได้” แต่ไม่ “บังคับ” เด็ดขาด

พ่อแม่ไม่เคยบังคับอะไรเลย เพียงชี้ให้เห็นอย่างเป็นทางการว่า เมื่อทำหรือไม่ทำจะเกิดผลลัพธ์อย่างไรได้บ้าง แล้วให้ฉันเป็นคนตัดสินใจ

กระบวนการตัดสินใจเองทำให้คิดว่าตัวเองน่าจะทำเรื่องอื่นได้เช่นกัน และเฝ้ามองความเป็นไปได้ด้วยตัวของตนเอง

(คุณค. มหาวิทยาลัยเคโอ)

ช่วยแสวงหา “ข้อมูล” เพื่อประกอบการพิจารณา

สิ่งสำคัญในการเสริมสร้างความเป็นตัวของตัวเองคือ “การปล่อยให้เด็กเลือกเองจากตัวเลือกหลากหลายที่เสนอให้”

เมื่อต้องเลือกรื่องสำคัญเรื่องหนึ่ง พ่อแม่จะเสนอตัวเลือกมาให้เยอะๆ แล้วให้ฉันเลือกเอง เช่น ตอนเลือกโรงเรียนกวดวิชา พ่อแม่จะหาข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนกวดวิชามาให้หลายๆ แห่ง บอก

ด้วยว่าหลักสูตรเป็นอย่างไร แล้วก็ถามอยู่หลายครั้งว่า “ทำไมถึงอยากไปเรียนกวดวิชา” และให้ฉันเลือกที่เรียนเอง

แนวทางการอบรมเลี้ยงดูเช่นนี้ทำให้ฉันมองสิ่งต่างๆ ได้ตามความเป็นจริง และยังแสดงความเป็นตัวของตัวเองได้ด้วย

(คุณท. มหาวิทยาลัยเกียวโต)

เสนอตัวเลือกที่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะตัว – พ่อแม่สามารถรวบรวมข้อมูลได้มากกว่าลูกหลายเท่า

การสนับสนุนให้เด็กเล็กตัดสินใจเองนั้น ควรมุ่งไปที่การสื่อสารตามความเป็นจริง แล้วจึงให้เด็กเลือกจากตัวเลือกที่หลากหลาย

กรณีเด็กเล็ก เช่น เด็กประถม ส่วนใหญ่พ่อแม่จะหาข้อมูลต่างๆ ทั้งในแง่คุณภาพและปริมาณได้ดีกว่า หากพ่อแม่รวบรวมข้อมูลตามลักษณะนิสัย ความสามารถ และโอกาสของลูก จะได้ผลดีกว่าปล่อยให้ลูกจัดการเอง

ผลจากแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาจำนวนมากกล่าวว่า กรณีเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษา พ่อแม่ควรรวบรวมข้อมูลมาเสนอ แล้วให้ลูกตัดสินใจเลือกเอง

พ่อแม่ทุกคนปรารถนาจะนำเสนอสิ่งที่เหมาะสมกับลูกมากที่สุด ครอบครัวของดิฉันเคยจับลูกเรียนเปียโนด้วยเหตุผลที่ว่าอยากให้ลูกเล่นเปียโนได้ เคยจับลูกไปเรียนคัดลายมือเพราะพ่อแม่ลายมือแย่มากๆ หรือแม้แต่ให้ลูกทุกคนไปเรียนวาดรูป เพียงเพราะต้องการให้ห้องเรียนสอนวาดรูปของเพื่อนตัวเองคึกคัก เหตุผลทั้งหมดที่ให้ลูกไปเรียนล้วนแต่มาจากความต้องการของพ่อแม่เป็นหลัก

เรื่องกิจกรรมเสริมอื่นๆ เช่น เรียนว่ายน้ำ เรียนคำนวณ

ด้วยลูกคิด และเรียนแบบสบบอลก็เช่นกัน ลูกสาวทั้งสองคนไปเรียนจนจบหลักสูตรโดยดีและมีพัฒนาการ ขณะที่ลูกชายทั้งสองคนทยอยเลิกเรียนไปที่ละอย่างสองอย่าง จนเหลือแต่เรียนว่ายน้ำอย่างเดียว

ครอบครัวของดิฉันตัดสินใจผิดที่ทำให้ทั้งลูกชายและลูกสาวเรียนกิจกรรมเสริมอย่างเดียวกัน ทั้งที่ตัวตนพวกเขาแตกต่างกัน (ลูกสาวทำได้ดีกว่า) เป็นเพราะเราตัดสินใจล่วงหน้าว่า ถ้าให้ลูกชายตัดสินใจเองว่าจะเรียนหรือไม่ เขาจะไม่เรียนแน่ๆ นั่นเอง

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หากเจ้าตัวเล็กเรียนเอง ถึงเลิกเรียนกลางคัน เราก็ยังจะได้สอนเขาเรื่องความพยายาม สำนึกรับผิดชอบ และการพิจารณาตัดสินใจให้รอบคอบได้ ไม่ใช่ยึดเยียดให้เรียนโดยไม่คำนึงถึงตัวผู้เรียนอย่างนี้

ในเมื่อถูกบังคับให้เรียนทุกอย่างที่ตัวเองไม่สมัครใจเช่นนี้ สุดท้ายลูกชายก็เฉยหมดสนุกและไม่ได้บทเรียนอะไรเลย

การให้เด็กเลืกหาข้อมูลเองคงยากเกินไป แต่หากพ่อแม่ใส่ใจหาข้อมูลให้มากพอ เพื่อให้ลูกได้คิดพิจารณา ตัวเลืกที่มีและ การปล่อยให้เลืกจะกลายเป็นบทเรียนเสริมสร้างความสามารถพิจารณาตัดสินใจให้เขา

การยอมรับตัวตนของลูกกับการผลักรักรให้ลูกไม่เหมือนกัน ดิฉันเองต้องคอยเตือนตัวเองไปด้วยว่า คนเป็นพ่อแม่ควรแบ่งให้ชัดเจนว่าการกระทำแบบใดคือการละเลยความรับผิดชอบ แบบไหนคือการให้คำปรึกษา และแบบไหนจึงกลายเป็นการบังคับเรียกร้อง ดิฉันอยากให้พ่อแม่ทุกคนคอยตระเตรียมตัวเลืกเมื่อลูกอาจต้องการความช่วยเหลือ แล้วปล่อยให้ลูกพิจารณาตัดสินใจเอง

อีกด้านหนึ่ง หากตัวเล็กและคำแนะนำของพ่อแม่เถาเถา
มากเกินไป สิ่งที่จะเกิดตามมาคือ พ่อแม่จะติดกับดักการปกป้อง
ลูกแบบเกินพอดี ความสมดุลระหว่างการปล่อยปลงกับการ
ประคบประหงม คือช่วงเวลาที่ลูกเข้ามาขอคำแนะนำจากพ่อแม่
นั่นเอง

(6) ไม่เลี้ยงอย่างประคบประหงม – สร้างสมดุลระหว่างการ ประคบประหงมกับการปล่อยปลงละเลย

คำตอบจากแบบสอบถาม

ปล่อย ๆ ลูกบ้างก็ได้

เรื่องที่ฉันอยากให้พ่อแม่ปรับปรุงคือ เมื่อใจดีเกินไปปล่อยเข้า
ลูกอาจเคยตัวกับเรื่องนั้นเสียจนไม่รู้จักเป็นตัวของตัวเอง ไม่ได้
เรียนรู้ความทุ่มเทและความจริงจัง ฉันอยากบอกว่าบางทีการปล่อย
ลูกบ้าง ไม่ต้องไปสนใจมาก ก็ช่วยให้เขาเรียนรู้ที่จะเติบโต

(คุณ ค. มหาวิทยาลัยโตเกียว)

ถ้าพ่อแม่คอยทำให้ทุกอย่าง ลูกจะพลาดโอกาสฝึกฝน และเรียนรู้

พ่อแม่คอยประคบประหงม ดูแล และปกป้องฉันมากเกินไป
ตั้งแต่เด็ก ไม่ว่าจะเตรียมตัวไปทัศนศึกษาหรือกรอกเอกสารสำคัญ
ท่านก็คอยทำให้ทุกอย่าง ฉันจึงไม่กล้าลงมือ และทำอะไรไม่ค่อย
ได้ เรื่องนี้ทำให้ฉันตระหนักว่า ถ้าพ่อแม่คอยทำให้ทุกอย่างให้ ลูก
ก็จะไม่ได้ฝึกตัวเอง

(คุณ อ. มหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์โตเกียว)

มีโอกาสดพบความล้มเหลวหลากหลายแบบ – ความล้มเหลวคือโอกาสการฝึกตัวเองให้มีไหวพริบ

การปล่อยอิสระเต็มที่ในแบบที่ไม่มีความช่วยเหลือและคำแนะนำจากผู้ปกครองเลย คือการปล่อยให้ปลดละเลย ไม่สนใจ แต่ถ้าผู้ปกครองคอยทำอะไรต่อมิอะไรให้เสียทุกอย่าง เด็กก็จะกลายเป็นคนที่ทำอะไรไม่เป็นเลย ดังนั้น พ่อแม่ต้องรักษาสมดุลระหว่างการเลี้ยงดูแบบประคบประหงมกับการเลี้ยงดูแบบปล่อยให้ปลดละเลยมากเกินไปให้ได้

แม้จะให้คำแนะนำคนอื่นเช่นนี้ แต่ดิฉันเองก็เป็นแม่ที่เลี้ยงลูกแบบประคบประหงมมาก่อน สมัยเด็กเมื่อลูกชายคนโตไปเข้าค่ายเพื่อน ๆ ช่วยกันทำอะไรต่อมิอะไร แต่ลูกชายดิฉันไม่รู้จะช่วยเหลืออะไรส่วนใหญ่ว่าได้แต่มอง เขากลับมาบ่นว่า ดิฉันดูแลเขามากเกินไป จนรู้สึกว่าเขาทำอะไรไม่เป็น

อีกเรื่องหนึ่งคือสามีช่วยเขาย้ายบ้าน ลูกชายโกรธที่พ่อกอคอยทำทุกอย่างให้มากเกินไป จนเขาเป็นคนที่ทำอะไรเองไม่เป็น ไม่รู้ว่าควรเริ่มจากอะไร

เมื่อพ่อกอคอยทำทุกอย่างแทนลูก อาจแก้ไขปัญหาลให้ลูล่วงไปได้เร็วร้อย แต่ในระยะยาวจะเกิดผลเสียแก่ตัวลูกเอง เวลาลูกไปทัศนศึกษาหรือเข้าค่ายพักแรมช่วงประถมปลาย ดิฉันก็คอยเตรียมกระเป๋าให้ลูกเหมือนอย่างที่เคยทำมาตลอด ครั้งหนึ่งลูกสาวคนรองพูดกับดิฉันว่า “เรื่องแค่นี้ยังไม่ยอมให้ทำเอง แม่ตั้งใจจะเลี้ยงลูกให้เป็นคนแบบไหนกันเนี่ย ยิ่งไงแม่ก็ทำให้ตลอดไปไม่ได้หรอก” นึกถึงตอนนั้นแล้วดิฉันก็รู้สึกอึ้ง

ที่ทำอย่างนั้นมาตลอดเพราะเห็นว่าเราทำให้เร็วกว่าปล่อยให้ลูกทำเอง ยิ่งไม่มีเวลา ดิฉันยิ่งจัดการทุกอย่างให้เอง พอลองมา

นี่ก็ดูตอนนี้นึกกลับรู้สึกว่าการปล่อยให้ทำอะไรเองก็คงไม่ได้เสียเวลาอะไรขนาดนั้น ถ้าลูกทำอะไรเป็นเพิ่มขึ้นอีกหลายอย่าง ดิฉันเองจะได้ประหยัดเวลา และที่สำคัญคือจะเป็นประโยชน์ต่อตัวเขาเอง แต่ตอนนั้นดิฉันยังคิดไม่ได้

ปัญหาใหญ่ที่สุดของการเลี้ยงดูแบบประคบประหงม คอยทำให้ลูกไปเสียทุกเรื่องคือ ตัดโอกาสที่ลูกจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ผ่านความผิดพลาดล้มเหลว ทักษะบางอย่างต้องเรียนรู้จากความผิดพลาดและต้องลงมือทำเอง มีหลายสิ่งหลายอย่างที่เด็กเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเล็กๆ น้อยๆ ในชีวิตประจำวันได้ แต่ดิฉันกลับไม่ปล่อยให้ทำ

แบบสอบถามหัวข้อนี้มีผู้ตอบตรงกันว่า อุปสรรคของการส่งเสริมให้เกิดไหวพริบ ความเป็นตัวของตัวเอง ความกล้าแสดงออก คือการเลี้ยงดูแบบประคบประหงมและการแทรกแซงก้าวก่าย จึงมีคำกล่าวที่ว่า ความรักความอาทรที่แท้จริงต้องมีความเคร่งครัดด้วย

ความรักอย่างผิดๆ ที่พ่อแม่มีต่อลูกจะคอยอุดหนุนไม่ให้เขาเติบโต อะไรที่ควรทำได้ก็จะทำไม่ได้ ความเสียหายที่เกิดขึ้นคือทุกวันนี้ลูกชายก็ยังทำความสะอาดบ้าน ซักผ้ารีดผ้า ช่วยงานบ้านอะไรไม่ได้เลย

3 ปลุกฝังความเป็นตัวของตัวเอง

(7) เคารพความแตกต่างของบุคคล
 – สอนให้รู้ว่าไม่ต้องเหมือนคนอื่นก็ได้

คำตอบจากแบบสอบถาม

อย่าสูญเสียความเป็นตัวเองไปตามกระแสต่างๆ รอบตัว

พ่อแม่บอกเสมอว่าต้องให้ความสำคัญแก่ความรู้สึกของตัวเอง และสิ่งที่ตัวเองอยากทำ ฉันเคยหลงตามกระแสสังคม เกือบสูญเสียความเป็นตัวเองจนพ่อตำหนิ ท่านให้ยึดตัวเองเป็นหลักเสมอ เราต้องมีความเป็นตัวเองมากพอจะควบคุมสิ่งต่างๆ รอบตัว ฉันจึงคอยนึกถึงคำนี้ ดึงตัวเองให้กลับมาลุกขึ้นยืนใหม่ได้เอง
 (คุณค. มหาวิทยาลัยวาเซดะ)

จะทำอะไรก็คิดเอง ทำสิ่งที่ควรทำ อย่าลอกเลียนคนอื่น

พ่อบอกให้ฉันคอยคิดเองว่าตอนนี้ควรจะทำอะไร พ่อหันมาใช้วิธีนี้ เพราะก่อนหน้านี้ตอนเด็กๆ ฉันคอยตามเพื่อน เห็นเพื่อนทำอะไรก็ทำตามจนพ่อดุ ฉันเกือบจะต่อต้าน ไม่ยอมทำตามที่ท่านบอก แต่ฉันยังมีแม่คอยให้คำแนะนำอยู่ข้างๆ ตอนนี้ฉันเป็นตัวของตัวเอง คิดได้อย่างชัดเจนและลงมือทำเอง ต้องขอขอบคุณพ่อมากเลย
 (คุณอ. มหาวิทยาลัยโตเกียว)

อย่ากลัวที่จะแตกต่าง

พ่อแม่บอกว่า อย่าปล่อยให้ตัวเองติดอยู่กับแนวคิดเดิมๆ ท่านสอนให้ฉันให้ความสำคัญแก่ผลลัพธ์ที่มาจากความคิดเอง และ

แนะนำว่าไม่ต้องกลัวที่จะแตกต่างจากคนอื่น

(คุณฮ. มหาวิทยาลัยโตเกียว)

**“ทุกคน”ไม่ได้แปลว่าถูกต้องเสมอไป—หากเน้นเรื่องความ
โอนอ่อนผ่อนตาม ประนีประนอม เด็กจะกลายเป็นคน
ไม่กล้าทำอะไรเลยเพราะไม่อย่างเสี่ยง**

สิ่งสำคัญในการสอนให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง คิตรีเริ่มและลงมือทำเอง คือการสอนให้เด็กไม่ยอมจำนนต่อความกดดันให้คิดและทำเหมือนกันหมดอย่างที่กำลังระบาดในสังคม คำตอบในแบบสอบถามก็เช่นกัน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ บอกลูกว่าอย่ากลัวที่จะแตกต่างจากคนอื่น

ทุกคนในห้องเรียนพูดอย่างนั้น ครูก็พูดอย่างนั้น ในโทรทัศน์ก็พูดอย่างนั้น...ก่อนที่ลูกจะติดกับดักแนวคิดที่ว่า ใครๆก็พูดอย่างนั้น เพราะฉะนั้นเราก็ทำเหมือนเขาด้วย ดิฉันอยากให้พ่อแม่บอกลูกว่า บางทีทุกคนก็ผิดพลาดอยู่บ่อยๆ ตัวเองคิดเห็นอย่างไร ตัวเองควรทำอย่างไร นิสัยการตัดสินใจเองแบบนี้ต่างหากที่เป็นรากฐานของการเป็นตัวของตัวเอง

การเรียนการสอนที่มุ่งเน้นแต่เรื่อง ความร่วมมือร่วมใจ ประนีประนอมยอมตาม สุ่มเสี่ยงทำให้เด็กกลายเป็นคนดูดาย ไม่กล้าทำอะไร ยอมจำนนต่อทุกอย่างเพียงเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้ง หรือกลายเป็นคนที่พยายามเอาใจเพื่อให้เข้ากับอีกฝ่าย มองข้ามปัญหาเพียงเพราะไม่ต้องการเผชิญหน้าหรือเข้าไปพัวพันเกี่ยวข้อง ตัวดิฉันเองก็เติบโตมากับพ่อแม่ที่ใช้ชีวิตสงบเสงี่ยม เจียมตัว ไม่มีปากเสียง เมื่อนึกถึงชีวิตในอดีต ความผิดพลาดและความเสียใจส่วนใหญ่ล้วนเกิดจากการใช้ชีวิตแบบ คนที่ดูดายอะไรก็ได้ ไม่แสดงความคิดเห็น จนตัวเองยังประหลาดใจ การเห็น

แก่เพื่อน ยอมทำตามเพื่อนทุกอย่าง สุดท้ายก็ไม่เกิดประโยชน์ใดๆ ต่อตัวเองเลย ถ้ามองแง่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแล้ว เป็นการกระทำที่ติดลบด้วยซ้ำ

สามมีเป็นคนที่มีความเป็นตัวของตัวเองสูง เขาสอนลูกให้ ยืนหยัดต่อความคิดของตัวเองแม้จะถูกวิพากษ์วิจารณ์เพียงใด ก็ตาม ทั้งสามมีและลูกจึงมีนิสัยเหมือนกัน คือ ทนไม่ได้ที่จะเก็บงำ ไม่แสดงความคิดเห็นของตัวเอง มองเผินๆ อาจดูเป็นคนเชื่อมั่นตัวเองมากเกินไป แต่ความจริงไม่ใช่อย่างนั้น

เมื่อเปรียบเทียบกับคนประเภทโอนอ่อนผ่อนตามไปเสีย ทุกเรื่องอย่างดิฉันแล้ว สามมีนั้นจริงจังและจริงจังกว่า คิดอย่างไร ก็พูดอย่างนั้นเสมอ ไม่ปิดบังอำพราง และไม่มีทางที่คนประเภท นั้นจะได้รับอิทธิพลจากผู้อื่นหรือจะเปลี่ยนแปลงไปง่ายๆ

เมื่อเสพข่าวจากโทรทัศน์หรือหนังสือพิมพ์ก็ตาม สามมีไม่เชื่อ ว่าชาวนั้นถูกต้องเสมอไป เขามักยกหัวข้อข่าวมาคุยกับลูกๆ ว่า สื่อไหนๆก็นำเสนอข่าวเช่นนี้ แต่ตัวเขาเองมีความคิดเห็นแตกต่าง ไป แล้วถามลูกๆว่า “พวกเราละคิดว่ายังไงกันบ้าง” ให้ลูกๆได้ แสดงความคิดเห็นของตัวเอง เรื่องการใช้ชีวิตก็เป็นอีกเรื่องที่เขา บอกลูกๆ อยู่เสมอว่า อย่าปล่อยให้ชีวิตล่องลอยอย่างไร้เป้าหมาย และความฝัน

ด้วยความที่มีพ่อเป็นผู้แข็งแกร่ง ยืนหยัดความคิดและ ความเป็นตัวของตัวเอง ลูกทุกคนจึงไม่ยอมปล่อยให้คนรอบข้าง มีอิทธิพลเหนือตนเอง กล่าวพูดแสดงความคิดเห็นเสมอ โดย ไม่หวาดกลัวคำวิพากษ์วิจารณ์ใดๆ ถ้ามีเพียงแม่ที่ไม่มีปากเสียง ไม่ว่าเรื่องใดๆอย่างดิฉันแล้วละก็ ลูกๆ คงเป็นไม่ได้อย่างทุกวันนี้

สอนลูกให้ได้ดีและมีความสุข

การสั่งสอนให้เด็กรู้จักประนีประนอม ประสานความร่วมมือกับผู้อื่นเป็นเรื่องสำคัญ แต่หากเน้นย้ำมากเกินไป อาจทำให้เด็กโอบอ้อมไปตามคำพูดและความคิดเห็นของคนรอบข้าง ขาดความเป็นตัวของตัวเอง

แม้ความอ่อนน้อมถ่อมตนและการประนีประนอมเป็นสิ่งสำคัญ แต่หากยอมให้คนอื่นมีอิทธิพล (แบบผิดๆ) ต่อความคิดของตัวเองได้ละก็ ผู้เป็นคนที่มียิทธิพลต่อคนอื่นยังดีเสียกว่า ไม่ว่าจะคนอื่นจะคิดอย่างไรก็ตาม บางครั้งความเข้มแข็งพอที่จะเชื่อมั่นว่า บางทีทุกคนอาจคิดผิดกันหมดก็ได้ ก็สำคัญมากต่อการใช้ชีวิตแบบเชื่อมั่นตัวเองและเป็นตัวของตัวเอง

(8) ควรสอนให้ “ทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น” แทนการสอนว่า “อย่ารบกวนคนอื่น” – ความมุ่งมั่นสำคัญกว่าความระมัดระวังที่มากเกินไป

คำตอบจากแบบสอบถาม

กลายเป็นไม่ดูดีเพราะคำพูดที่ว่า
“จนถึงความรู้จักของคนอื่น”

ฉันมีพ่อเป็นตำรวจ ท่านมักพูดอยู่เสมอว่า “อย่าทำให้คนอื่นเดือดร้อน” “จนถึงถึงความรู้จักของคนอื่น” แต่ด้วยความที่ท่านพูดย้ำเกินไปว่า ห้ามทำให้คนอื่นเดือดร้อนเด็ดขาด ฉันก็เลยนึกถึงแต่ความคิดความรู้จักของคนอื่น กลายเป็นคนขี้เกรงใจ กลัวแต่ว่าตัวเองจะทำให้คนอื่นเดือดร้อน

(คุณพ. มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ)

ลักษณะร่วมของคนที่เป็นผู้นำคือ *การทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น*

ตอนเด็กๆ ฉันได้รับการสั่งสอนว่าควรวางตัวอย่างไร พ่อแม่บอกว่า แต่ไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อนอย่างเดียวนะไม่พอ ยกตัวอย่างเช่น พวกนี้¹ บางคนยืนยันว่าตัวเองไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อน ทั้งๆที่อยู่ในวัยที่ทำประโยชน์แก่สังคมได้ ทำงานได้ แต่เลือกไม่ทำ และไม่จ่ายภาษี

ดังนั้นฉันจึงรู้สึกชอบคุณพ่อแม่มากที่สอนฉันว่า “จงทำตัวเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น” มากกว่าสอนว่า “อย่าทำให้คนอื่นเดือดร้อน” เพราะคุณสมบัติข้อหนึ่งที่มาร์ติน ลูเธอร์ คิง จูเนียร์ แม่ชีเทเรซา และโทะกุสะวะ อิเอะยะซุ มีเหมือนกันคือ *การทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น* นั่นเอง

(คุณ ฮ. มหาวิทยาลัยเคโอ)

ถ้าคำว่า “อย่ารบกวนคนอื่น” เพียงอย่างเดียว เด็กจะไม่รู้จักโต – ต้องสอนให้เขามีความตั้งใจอันยิ่งใหญ่

ผู้ปกครองหลายท่านเคยมาขอคำปรึกษาดิฉัน ส่วนใหญ่มีปัญหาากลุ้มใจว่าลูกกลายเป็นเด็กไม่รู้จักโต เนื่องจากได้พร่ำสอนไว้ว่า *ห้ามรบกวนคนอื่น ห้ามทำให้คนอื่นเดือดร้อน*

การสอนให้เด็กระวังที่จะไม่รบกวนคนอื่นและไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อนนั้นเป็นสิ่งสำคัญ แต่การพูดตอกย้ำบ่อยๆคล้ายกับท่องคาถาสงัดเอาไว้ จนกลายเป็นการฉกฉวยการทำสิ่งต่างๆ ในชีวิตของเด็กด้วยนั้น เป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุ *การที่เด็กคอยคิดแต่จะระวังไม่ทำให้ใครเดือดร้อนเป็นการระวังที่เกินพอดี เสียจนทำลายความเป็นตัวของตัวเอง*

¹NEET ย่อมาจาก Not in Education, Employment or Training หมายถึงคนวัยหนุ่มสาวที่อยู่เฉย ไม่กระตือรือร้นศึกษาหรือทำงาน

การมีชีวิตอยู่โดยไม่รบกวนผู้อื่นเลย ไม่ทำอะไรให้ใครเดือดร้อนเลยนั้นเป็นไปได้หรือ แม้แต่ผู้มีชื่อเสียงซึ่งเป็นที่เคารพและได้รับความเชื่อถือ รวมถึงบุคคลที่ได้รับรางวัลโนเบลอันทรงเกียรติ ล้วนเคยกล่าวว่าการงานอันยิ่งใหญ่ของพวกเขาจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากขาดความเสียสละจากผู้คนมากมาย และผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็น ผู้เสียสละ หลายต่อหลายคนก็ร่วมยินดีกับความสำเร็จนั้น โดยไม่รู้ตัวด้วยซ้ำว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จนั้นด้วย

ที่ใดมีความตั้งใจอันยิ่งใหญ่ ที่นั่นจะมีผู้สนับสนุนรวมตัวกัน ดิฉันคิดว่าสิ่งสำคัญคือ การมีวิสัยทัศน์ที่อุทิศเพื่อสังคมอย่างแรงกล้าพอที่จะดึงดูด คนที่ไม่รู้สึกว่าปัญหาคือปัญหา เข้ามาได้

คนที่มีความตั้งใจอันยิ่งใหญ่จะกล้ารบกวนขอความช่วยเหลือ กล้าเสียสละ (อย่างมีขอบเขตและเหตุผล) ในทางกลับกัน คนที่ไม่คิดพยายามจะคอยหาอุปสรรคเล็กๆ น้อยๆ มาเป็นเหตุผลให้ฟังดูเหมาะสมเพื่อจะไม่ลงมือทำอะไรเลย

การเอ่ยปากขอความช่วยเหลือในเวลา que เดือดร้อนก็เป็นความกล้าอย่างหนึ่ง มีผู้กล่าวว่า ความกล้านี้เป็นเงื่อนไขในการยืนหยัดเป็นตัวของตัวเองแบบผู้ใหญ่ เราควรทำสิ่งต่างๆ พร้อมกับเตรียมใจว่าอาจต้องรบกวนผู้อื่นบ้างและให้ผู้อื่นรบกวนบ้าง ดีกว่ากังวลว่าจะรบกวนผู้อื่นหรือไม่จนไม่ยอมทำอะไรเลย

คนที่ดำรงชีวิตอย่างซื่อสัตย์และมีความตั้งใจชอบธรรม จะมีคนที่พร้อมให้ความร่วมมือโดยไม่มองปัญหาว่าเป็นปัญหาอยู่รายล้อมอย่างน่าประหลาดใจ แล้วความตั้งใจที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมก็จะตอบแทนคนเหล่านั้นเอง

เพราะฉะนั้น ในฐานะที่เป็นพ่อแม่ ต้องไม่เพียงสอนให้ลูกไม่รบกวนผู้อื่น แต่ ควรสอนให้รู้จักตั้งใจมุ่งมั่น ดำรงชีวิตโดยสุจริต และสร้างมิตรภาพดี ๆ เพื่อให้รอบกายเขามีแต่คนที่ ไม่มองปัญหาว่าเป็นปัญหา

โปรดระวังอย่าให้ลูกสูญเสียความเป็นตัวของตัวเองและแรงบันดาลใจอันแรงกล้า เพียงเพราะความเกรงใจที่เกินพอดี

(9) เสริมสร้างความมั่นใจโดยเริ่มจาก “เรื่องเล็กๆ น้อยๆ” – ความมั่นใจเล็กๆ น้อยๆ ช่วยสร้างเสริมพัฒนาการ

คำตอบจากแบบสอบถาม

ความภูมิใจในวัยเด็กสัมพันธ์กับความมั่นใจ

ความภูมิใจด้านการเรียนสมัยประถมต้นของตัวเองสัมพันธ์กับความมั่นใจในช่วงต่อมาของชีวิต ฉันฝึกท่องสูตรคูณ ท่องตัวอักษรคันจิจนเป็นอันดับหนึ่งของห้อง จึงพยายามรักษาความภูมิใจนี้ไว้เต็มที่ จนเกิดเป็นวงจรแห่งความตั้งใจจริง นอกจากนี้ตอนเด็กๆ ฉันยังได้มีโอกาสลงแข่งขันไตรกีฬา (ว่ายน้ำ ขี่จักรยาน และวิ่ง) และชนะหลายครั้ง ซึ่งสร้างความมั่นใจให้ตัวฉันเองด้วย

(คุณอ. มหาวิทยาลัยโตเกียว)

ได้รับแรงกระตุ้นให้อยากเป็นเลิศในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

แม่ของฉันเล่นเปียโนตั้งแต่เด็ก พอจบจากมหาวิทยาลัยด้านดนตรี ท่านก็ตั้งใจจะเป็นนักเปียโน ฉันจึงฝึกฝนจะเป็นเลิศในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างคิลปินหรือนักกีฬา แม่เป็นคนเคร่งครัด ท่านจึงเลี้ยงดูฉันมาอย่างเคร่งครัด แต่ฉันภูมิใจมากที่มีแม่เล่นเปียโนได้อย่างโดดเด่น

สอนลูกให้ได้ดีและมีความสุข

พอเรียนจบมัธยมปลาย ฉันคิดว่าตัวเองอยากเป็นอย่างแม่บ้าง ก็เลยตั้งใจเลือกมหาวิทยาลัยที่จะฝึกฝนและพัฒนาให้ฉันมีความเป็นเลิศได้

(คุณท. มหาวิทยาลัยโตเกียว)

สอนมาให้เก่งทั้งวิชาการและกิจกรรม

ที่บ้านสอนฉันทั้งวิชาการและกิจกรรม ที่จริงฉันก็ไปโรงเรียนกวดวิชา แต่พ่อแม่ไม่เคยพูดเรื่องเรียนเลย ฉันบ้าเบสบอลมาตั้งแต่ประถมถึงมัธยม พ่อแม่คอยให้กำลังใจเสมอ โชคดีที่เล่นกีฬาเป็นที่มออย่างเบสบอลมาตลอด จึงได้ฝึกจดจ่อเป้าหมาย มีความร่วมมือร่วมใจต่อหมู่คณะ และยังได้สร้างความมั่นใจตัวเองด้วย

(คุณน. มหาวิทยาลัยฮิโตชิบาชิ)

ความเป็นเลิศเฉพาะทางสร้างความสำเร็จแบบก้าวกระโดด – ทำอย่างไรจึงจะเปลี่ยนพฤติกรรมให้เด็กกระตือรือร้นขึ้นมาได้

การทำให้เด็กมั่นใจตัวเองตั้งแต่ยังเล็กไม่ว่าในด้านใดก็ตาม จะส่งเสริมให้เด็กเป็นตัวของตัวเองและกระตือรือร้นในระยะยาวของชีวิต

คำตอบจำนวนมากจากแบบสอบถามบอกเราว่า ความมั่นใจตัวเองไม่ว่าจะเรื่องกีฬาหรือเรื่องการเรียนในวัยเยาว์นั้น คงอยู่นานนมแม้เมื่อคนเราเติบโตเป็นผู้ใหญ่ คนที่เป็นเลิศในทักษะอย่างใดอย่างหนึ่ง ถึงทำเรื่องอื่นๆได้ไม่ดึ๊ง แต่ก็ยังมั่นใจตัวเองและใช้ชีวิตด้วยความรู้สึกสมบูรณ์พร้อมได้อย่างน่าอัศจรรย์

สมัยเด็ก ดิฉันมีเพื่อนที่ฝึกการร่ายรำซิโม² เธอเล่าว่าแอบฝึกอยู่คนเดียวเพราะอาย เนื่องจากเป็นการร่ายรำที่ไม่มีใครนิยม

มากนัก แต่เธอมุ่งมั่นมาก เมื่อแต่งงานแล้วก็ยังฝึกต่อ จนได้ก้าวขึ้นมาเป็นครูในที่สุด ปัจจุบันเธออายุ 68 ปีแล้ว แต่ยังคงสนใจการแสดงนี้อยู่จนมีลูกศิษย์ลูกหามากมาย

ดิฉันเจอเพื่อนคนหนึ่งในงานพบปะศิษย์เก่าในรอบ 50 ปี เพื่อนบางคนดิฉันจำได้คลับคล้ายคลับคลาว่าเคยเรียนชั้นประถมด้วยกัน แต่เพื่อนคนนี้ช่างมีชีวิตชีวา พูดคุยเรื่องงานของเธอกับใครต่อใครอย่างสนุกสนาน แววดาฉายแววความสุขเป็นประกายสดใส

ในที่สุดการมีความมั่นใจในความถนัดอย่างใดอย่างหนึ่งของตัวเองทำให้คนเราก้าวไปได้ไกล เรื่องนี้ดิฉันมีตัวอย่างเรื่องจริงของลูกๆ ที่จะเล่าให้ฟัง

ลูกชายคนสุดท้ายของมีลักษณะเป็นผู้ตามมาตลอด ทั้งเรื่องเรียน เรื่องชีวิตประจำวัน แม้แต่เวลาเล่นอะไรในบ้านก็คอยเล่นตามพี่ชายเสมอ

แต่แล้ววันหนึ่งเขาก็เปลี่ยนไปเพราะสายดำของกีฬายูโด ตอนขึ้นชั้นมัธยม ลูกชายเลือกเข้าชมรมยูโดเพราะพ่อเคยลองฝึกให้ตั้งแต่ยังเด็ก ฝึกมาเรื่อยๆ จนต้องเปลี่ยนชุดยูโดใหม่ไปหลายชุด เนื่องจากตัวสูงขึ้นเรื่อยๆ จนดูเหมือนว่าการฝึกยูโดระหว่างพ่อลูกนั้นไม่ได้เป็นเพียงการเล่นสนุกๆ อีกต่อไป

เมื่อเข้าชมรมยูโด ลูกชายทำได้ดีกว่าเด็กคนอื่นที่เพิ่งเริ่มฝึกอย่างเห็นได้ชัด ยิ่งทำให้ลูกอยากฝึกมากขึ้น พอเอาดีเรื่องยูโดได้ เจ้าตัวก็เกิดความรู้สึกมั่นใจตัวเองว่า ถ้าตั้งใจทำเต็มที่ กระโดด-รื้อวัน ขยันหมั่นเพียรแล้วละก็ ต้องทำทุกอย่างได้ดีแน่นอน

²shimai คือ การรำรำซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงละครโน ผู้แสดงไม่สวมเครื่องทรง และหน้ากากอย่างละครโน สวมเพียงฮาคามะที่เป็นกางเกงแบบญี่ปุ่น

หลังจากนั้นพอขึ้นชั้นมัธยมปลาย จู่ๆ ลูกชายก็ตัดสินใจว่าจะไปเรียนต่อที่สหรัฐอเมริกา จากเด็กชายตัวน้อยที่เล่นตามพี่ชาย กลายเป็นหนุ่มน้อยที่ตัดสินใจจากอกพ่อแม่ออกจากบ้านไปก่อนใครทั้งหมด ทำเอาคนทั้งบ้านเตรียมตัวเตรียมใจไม่ทัน

วันหนึ่งลูกชายคนสุดท้องที่เคยเดินตามพี่ชายตัวย่อมๆ มาตลอด พาตัวเองประสบความสำเร็จในเส้นทางที่เลือกเอง ด้วยการเรียนจนสำเร็จหลักสูตรในต่างประเทศและได้งานทำเรียบร้อยแล้ว

กรณีของลูกชายที่เอาชนะอุปสรรคต่างๆ ในการเรียนและการใช้ชีวิตต่างแดนด้วยตัวคนเดียวได้นั้น มีแรงบันดาลใจจากยูทูป สายดำ เครื่องหมายแห่งความสำเร็จจากความทุ่มเทในวัยเยาว์ของตัวเอง

การให้เด็กได้เรียนรู้ศิลปะหรือกีฬาอย่างหนึ่งตั้งแต่เล็ก นอกจากทำให้เด็กชอบกีฬาและกิจกรรมแล้ว ยังส่งผลดีต่ออนาคตของเขาอีกมาก การทุ่มเทกับสิ่งหนึ่งเนิ่นนานพอก่อให้เกิดพัฒนาการในสิ่งนั้น เกิดความมั่นใจตัวเอง และได้เรียนรู้เรื่องการประสานความร่วมมือกับผู้อื่น นอกจากนี้ยังเป็นพื้นฐานของความเป็นผู้นำและความเป็นตัวของตัวเองด้วย

คำถามชวนคิด บทที่ 1

**ให้เขาตัดสินใจเอง – คนเราจะเป็นตัวของตัวเองหรือไม่
ไม่ได้ขึ้นอยู่กับมหาวิทยาลัยที่จบมา**

ไม่ว่าจะยุคสมัยใด เรามักได้ยินผู้บริหารบ่นว่า “พนักงานใหม่ที่รับเข้ามาแล้วมีการศึกษาดี แต่พนักงานประเภทที่หิวดีอธิบายนิดเดียวก็เข้าใจ มีสามัญสำนึก ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอันดับมหาวิทยาลัยที่เรียนจบมาเลย ไม่น่าเชื่อ”

“พวกที่จบมหาวิทยาลัยดัง ผลการเรียนดี แต่คิดเองไม่เป็น ต้องคอยรับคำสั่งแนะจากคนอื่น ไม่อย่างนั้นจะขยับตัวทำอะไรไม่ได้ แบบนี้ก็มีเยอะ พวกนี้ถนัดแต่ในตำรา ถนัดแต่ทำข้อสอบ แม้จะผ่านเข้ามาทำงานในบริษัทชั้นนำได้ แต่มีพนักงานจำนวนไม่น้อยที่ต้องมาตั้งต้นสอนเรื่องความเป็นผู้ใหญ่กันตั้งแต่พื้นฐาน”

นี่แสดงให้เห็นว่าการศึกษาที่บ่มเพาะความเป็นตัวของตัวเอง ตระหนักรู้ว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ เป็นประเด็นที่เราต้องพูดคุยกันจริงจัง

ในบทนี้เราพูดถึงเรื่องที่ว่า เด็กจะมีความเป็นตัวของตัวเองได้ในสิ่งแวดล้อมแบบใด ลองทบทวนเนื้อหา

ให้ลูกตัดสินใจเอง

1. ให้อิสระลูกได้ค้นหาตนเอง

คุณให้ลูกเลือกได้อย่างอิสระ ให้ตัดสินใจเองหรือไม่ ถ้าเด็กไม่ได้ตัดสินใจอย่างอิสระ เขาจะไม่พบคำตอบว่าสิ่งสำคัญสำหรับตัวเองคืออะไร ตัวเองชอบอะไร ผลลัพธ์คือ เขาจะกลายเป็นคนเฉื่อย เป็นฝ่ายรับการกระทำและการตัดสินใจของผู้อื่นเสมอ ตัดสินใจเองไม่ได้ ต้องให้ผู้อื่นคอยกำหนดให้ตลอดเวลา

2. ให้อุปการะเลี้ยงดู

คุณให้อุปการะเลี้ยงดูหรือไม่ ถ้าพ่อแม่ให้อุปการะเลี้ยงดูแล้ว ยัดเยียด เด็กจะไม่ทุ่มเทเพื่อเป้าหมายนั้นด้วยใจจริง แต่ถ้าเป็นเป้าหมายที่ได้กำหนดเอง คุณจะเห็นเขาพยายามเต็มที่ เหมือนกับเป็นคนละคนเลยทีเดียว

3. เรื่องเส้นทางชีวิตในอนาคต ต้องเคารพความคิดเห็นของลูก

คุณเคารพความคิดเห็นและความเห็นของลูกหรือไม่ เรื่องที่สำคัญมากอย่างการเลือกทางเดินของชีวิต หากคุณไม่เคารพความคิดเห็นนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกอาจเกิดหายนะได้

ส่งเสริมและสนับสนุน โดยไม่ช่วยเหลือมากเกินไป

4. แม้จะให้ความสำคัญแก่การเป็นตัวของตัวเอง แต่ก็ต้องให้คำแนะนำอย่างพอเหมาะด้วย

คุณให้คำแนะนำแก่ลูกอย่างพอเหมาะหรือไม่ การให้อิสระเต็มที่กับการละเลยและไม่ใส่ใจนั้นแตกต่างกันมาก

5. ปล่อยให้ตัวเอง ส่วนการเลือกปล่อยให้ลูก

คุณหยิบยื่นตัวเลือกให้โดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของลูกหรือไม่ นอกจากหาตัวเลือกให้แล้ว สุดท้ายต้องให้ลูกได้เลือกเองด้วย

6. ไม่เลี้ยงแบบทะนุถนอมเกินไป

คุณเลี้ยงลูกแบบประคบประหงมหรือไม่ ถ้าคำตอบคือใช่ การเลี้ยงแบบนี้อาจขัดขวางพัฒนาการความคิดของลูกอย่างเห็นได้ชัดในระยะยาว คุณต้องรักษาสมดุลระหว่างการช่วยเหลือและสนับสนุนลูกกับการเลี้ยงดูอย่างประคบประหงม ทั้งหมดขึ้นอยู่กับประเมินของพ่อแม่

ปลูกฝังความเป็นตัวของตัวเอง

7. เคารพลักษณะเฉพาะบุคคล

คุณให้ความสำคัญแก่ลักษณะเฉพาะของลูกหรือไม่ สอนให้เขารู้ว่า “แตกต่างจากคนอื่นบ้างก็ได้” ไม่ต้องปรับตัวเองให้สอดคล้องกับคนรอบตัวมากเกินไป ทำให้ลูกเติบโตเดียวในความคิดของตัวเอง ไม่ถูกพัดไปตามกระแสรอบข้าง

8. สอนว่า “จงเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น” มากกว่า “ห้ามรบกวนผู้อื่น”

คุณพูดว่า “อย่าไปรบกวนคนอื่นเขา” บ่อยๆ หรือไม่ การมีมารยาทเป็นเรื่องสำคัญมาก แต่หากเน้นมากเกินไป เด็กจะไม่มี *ความทะเยอทะยาน* เลย

9. สร้างความมั่นใจตนเองจาก “เรื่องเล็กๆ”

คุณสร้างความมั่นใจให้ลูกหรือไม่ ความมั่นใจว่าตัวเองก็ทำได้จะเกี่ยวพันไปถึงความกระตือรือร้นและความมุ่งมั่นตั้งใจในเรื่องอื่นๆ